

VILNIUS UNIVERSITY

AURELIJA VERNICKAITĖ

**INFORMATION BEHAVIOUR OF MEMBERS OF PARLIAMENT AND ITS
DETERMINANTS**

Summary of doctoral dissertation

Social science, communication and information (08 S)

Vilnius, 2014

Dissertation written in the period from 2009 to 2013 at Vilnius University

Academic supervisor:

Professor Andrius Vaišnys (Vilnius University, social sciences, communication and information – 08 S)

Adviser:

Associate Professor Regina Varnienė - Janssen (Vilnius University, social sciences, communication and information – 08 S)

The dissertation is defended in the Council of Communication and Information Sciences of Vilnius University:

Chairperson:

Professor Zenona Atkočiūnienė (Vilnius University, social sciences, communication and information – 08 S)

Members:

Professor Renaldas Gudauskas (Martynas Mažvydas National Science Library of Lithuania, social sciences, communication and information – 08 S)

Professor Gintaras Aleknonis (Mykolas Romeris University, humanities, history of art – 03 H)

Associate Professor Renata Matkevičienė (Vilnius University, social sciences, communication and information – 08 S)

Professor Arvydas Virgilijus Matulionis (Vilnius University, social sciences, sociology – 05 S)

Opponents:

Professor Irmina Matonytė (ISM University of Management and Economics, social sciences, political sciences – 02 S)

Associate Professor Rimvydas Laužikas (Vilnius University, social sciences, communication and information – 08 S)

The dissertation will be defended in an open meeting of the Council of Communication and Information Sciences at 13:00 on 19 September 2014 in Audronė Glosienė hall at Vilnius University Faculty of Communication. Address: Saulėtekio av. 9, 1st building, LT-10222, Vilnius, Lithuania. Summary of the dissertation sent out on 19 August 2014. Dissertation is accessible at Vilnius University Library.

VILNIAUS UNIVERSITETAS

AURELIJA VERNICKAITĖ

**PARLAMENTARŲ INFORMACINĖ ELGSENA IR JĄ LEMIANTYS
VEIKSNIAI**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija (08 S)

Vilnius, 2014

Disertacija rengta 2009 – 2013 metais Vilniaus universitete

Mokslinis vadovas:

prof. dr. Andrius Vaišnys (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08 S)

Konsultantė:

doc. dr. Regina Varnienė - Janssen (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08 S)

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Komunikacijos ir informacijos mokslų krypties taryboje:

Pirmininkas:

prof. dr. Zenona Atkočiūnienė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08 S)

Nariai:

prof. dr. Renaldas Gudauskas (Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo mokslinė biblioteka, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08 S)

prof. dr. Gintaras Aleknonis (Mykolo Romerio universitetas, humanitariniai mokslai, menotyra – 03 H)

doc. dr. Renata Matkevičienė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08 S)

prof. habil. dr. Arvydas Virgilijus Matulionis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S)

Oponentai:

prof. dr. Irmina Matonytė (ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02 S)

doc. dr. Rimvydas Laužikas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08 S)

Disertacija bus ginama viešame Komunikacijos ir informacijos mokslų krypties tarybos posėdyje 2014 m. rugsėjo 19 d. 13 val. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Audronės Glosienės auditorijoje. Adresas: Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222, Vilnius, Lietuva. Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2014 m. rugpjūčio 19 d. Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje.

SUMMARY

Relevance and novelty of the topic. The role of information and its influence in politics receive mixed assessments and interpretations, however, its necessity and significance are virtually undeniable and information is continuously considered an important and powerful instrument of authority. Members of Parliament can be positioned among the key users of information, as neither political decisions, nor political activities or politics can be dissociated from information. Therefore, the behaviour of politics as information users requires exceptional attention from researchers and extensive scholarly analysis.

In modern democracies, legislative institutions, based on the powers allocated by the Constitution, are viewed as key policy shaping bodies (Carey, 2009). Among the powers ensured by the Constitution to the Lithuanian Parliament is the possibility to make amendments to the Constitution itself, legislate, adopt state budget, and ratify international agreements. The Seimas may not only pass a no-confidence motion against the Prime Minister of the Government, but also, under certain circumstances, announce early presidential elections. The weight of the Lithuanian Parliament and its influence in the political system was further entrenched in 1998 with the ruling of the Constitutional Court stating that Lithuania is a parliamentary republic with certain elements of semi-presidential system of government. Parliament as an institution representing the Nation plays an important role in shaping the country's economic, social and general policy, and information is viewed as the key resource, facilitating the efficient operation of the legislative body (Robinson, Hyde, 1998). It is believed that the cornerstone of a strong democracy is effective and independent legislative authority which has to be well informed as information helps politicians ensure validity of the decisions they make, high-quality legislative policy and efficient parliamentary control (Ronai, Bryant, 1992). According to Peters and Barker (1993), the role of information in parliamentary activities is of utmost importance as it empowers Members of Parliament more efficiently participate in political processes and more effectively monitor influential and powerful institutes of the executive authority (Peters, Barker, 1993).

In fact, the attitude towards the role and value of information in political processes and parliamentary activities in general is rather varied. Some claim that legislators¹ require efficient and independent provision of information so that when making decisions politicians had access to reliable, high-quality and timely information (Davidson, Oleszek, 1997; Cooper, Brady, 1981; Cooper, MacKenzie, 1981 iš Bimber, 1991; Carey, 2009), others hold opposite views stating that the role of information in politics is insignificant as politicians instead of objective information require such which would support their opinion or position, whereas information contradicting their opinion is either ignored or discredited (Moynihan, 2005). In political processes, the weightier role of mercenary interests is often emphasized over that of information (Mayhew, 2004; Kingdon, 1989, 1993). However, despite the different perceptions and interpretations of information's role and influence in politics, the fact that it is necessary in political processes has not been disproved. Politics and information are inseparable as information makes it possible to frame political objectives, make decisions and implement politics in general. When making decisions in politics, as Stone (2004) suggests, the primary instrument should be information and "organized reason" as they help reveal key problems and combine different interests (Stone, 2004). Deutsch (1963), who was the first to define the political system as information-communication system, emphasized the necessity of qualitative and continuous circulation of information in politics, as it helps improve political administration (Deutsch, 1963). On the other hand, information in political context can be viewed not only as a valuable resource, but also as a source of authority and power (Foucault, 1991).

In recent years, investigations into information behaviour of representatives of various social groups and vocations have been bestowed attention from scholars of communication and library sciences. Undoubtedly, information behaviour of Members of Parliament whose decisions determine and have significant impact on the life of the society and functioning of the state requires particular researchers' attention. However, assessment of the current situation allows the proposition that information behaviour of MPs as an object of academic research has hitherto not been subjected to single-minded and thorough analysis in Lithuania; mere germs of such investigations are observable.

¹ Concepts „MP”, “Member of Parliament”, “legislator” and “politician” are used in the text interchangeably.

Similarly, at a global level, inquiries into information behaviour of MPs as information users is an emerging area. The pursued investigation is first and foremost important due to the fact that understanding of the behaviour of legislators as information users allows to better reveal the role of information in political decisions and perceive on what grounds politicians make decisions that condition the living of the whole nation; understand what information is valued and used by MPs, what information is required when making decisions, what sources of information are used by politicians, why, and what determines their preference of certain sources over others. It is important to investigate MPs' attitude towards accessible and disseminated information, as such investigation provides an opportunity to improve the process of political decisions and make it more effective ensuring better, more efficient and smoother information provision.

The relevance of the paper is again evidenced by the fact that information behaviour of MPs is analysed as a whole, starting with the formation of information needs, through information seeking to its use, as according to Vakkari (2008), investigations encompassing the analysis of the whole information behaviour as a phenomenon are scarce (Vakkari, 2008). Wilson (2006) points out that dissertations in the fields of information and library science are most often polarized towards the behaviour research of easy-to-access information users' groups (university and high-school students, internet users, etc.), focusing on social aspects rather than work environment (Wilson, 2006). The relevance of this dissertation is associated with the fact that information behaviour of Members of Parliament, whose decisions have significant impact on the society's life, manifested in their work environment has been subjected to analysis.

Research history of the topic. Most hitherto conducted inquiries into the information behaviour of MPs are fragmented and the aspects of information behaviour that they disclose are rather petty. The institution of the parliament itself, legislation process, parliamentary control, powers of legislators in the context of other branches of government, and MPs' moral values in Lithuania have been researched quite extensively (Jarašiūnas, 2003; Tallat-Kelpša, 1996; Sinkevičius, 2013; Ragauskas, 2005; Lukošaitis, 2004, 2005; Morkevičius, 2005; Kalinauskas, 2010). Most of the said research has been

conducted within the framework of law and political sciences and sociology. Few research papers analysing information behaviour of Members of Parliament or its certain aspects have been published in Lithuania. Varnienė - Janssen and the author of this thesis have analysed information provision to the Seimas members as it is pursued in Lithuania (Varnienė - Janssen, Vernickaitė, 2010). Another survey - type study was intended to consider information related services in the Seimas (Blagnienė, 1998). In addition, a Master Degree thesis focusing on information behaviour of Members of Parliament has been defended (Blagnienė, 2012, 2013).

It can be noted that in general few theoretical or empirical researches analysing the information user's behaviour or its certain aspects have been conducted in Lithuania in the past few decades (Krūminaitė, 1990; Voverienė, 1996; Macevičiūtė, 2004, 2005, 2006; Janiūnienė, 2007, 2009, 2012).

Inquiries into MPs' information behaviour abroad have been bestowed bigger share of scholars' attention, however, the focus there also for the most part lies on certain aspects of information behaviour rather than comprehensive research of the behaviour as a whole. Researchers (Serema, 1999; Orton, Marcella, Baxter, 2000) have analysed information needs of Great Britain's MPs in decision-making processes, investigated how MPs search for required information and how they make use of the parliament library. Several studies have been aimed at the analysis of information needs of Members of the European Parliament and information provision to the latter (Marcella, Carcary, Baxter, 1999; Marcella, Baxter, Davies, 2007). Tuominen and Turja (2007) investigated how social scientific information had been utilised in political debates in the Finnish parliament. With a view to reveal what information politicians need in their parliamentary activities and what sources of information they use, scholars (Thapisa, 1996; Nalumaga, 2009; Mostert, Ocholla, 2004; Mostert, 2004) analysed the needs of MPs from African countries. Among the latest works is the study dedicated to the analysis of information requirements and information seeking of Kuwait legislators (Mansour, Alkhurainej, 2011). Theoretical reasoning of the abovementioned studies is rather fragmented and insufficiently explicated. According to Marcella (2007), researchers confine to a more thorough analysis of information provision to legislators within the parliament and operational activities of the parliament library as well as assessment of the adequacy of information services with regard to MPs' needs (Tanfield,

1995; Thapisa, 1996). Nalumaga's (2009) dissertation, focusing on the analysis of gender determined peculiarities of information behaviour, stands out in the context of the above-described studies. Utilizing theoretical information perspective "insiders"/"outsiders", it analyses the influence that the political and social context has on the access to information of Uganda female MPs.

Several studies conducted within the framework of political science can be distinguished as they exhibit how information is supplied to the authorities and what role is assumed by experts in the decision-making process. Barker and Peters (1992) investigated the role of knowledge and experts in decision-making in Switzerland, Great Britain and France. A later study conducted by scholars analysed how the government obtains, acquires and ignores expert knowledge. Weiss (1992) carried out an inquiry into the role of independent scientific institutions played in decision-making in politics. Information sources preferred by legislators at different stages of lawmaking and strategies of information seeking invoked in political processes have also been subjected to analysis (Mooney, 1991, 1993; Zadoorian, 2004). Besides, scholars have investigated the role of different sources of information in decision-making and their influence on politicians (Kingdon, 1989).

Research problem. It can be stated that MPs' information behaviour has not been sufficiently researched in academic works, and the conducted investigations reveal only certain aspects of behaviour manifested by MPs as information users. Components of legislators' information behaviour, including information needs, information seeking and information use, have been subjected to analyses differing in their scope and consistency, and most frequently confining to the statement of information needs in political processes as well as identification of information sources most often utilized by politicians. A more extensive examination has been conducted with regard to services to politicians rendered by institutional sources such as parliament libraries and parliament research centres, use of these sources and their compliance with politicians' needs. In the opinion of the author of this thesis, there is a lack of more thorough, consistent and theoretically grounded behaviour research of MPs as information users, starting with the shaping of politicians' information needs in their parliamentary activities, through information seeking, to the disclosure of its use. It should be noted that the majority of the abovementioned academic works fail to take into

consideration the fact that information behaviour is carried out in a certain context (environment), and the context indicates certain factors (contextual factors) that influence and determine information user's behaviour. It is suggested that the more context and contextual factors are taken into account while analysing information behaviour, the more objective the research findings are (Sonnenwald, Iivonen, 1999; Bawden, Robinson, 2013).

Therefore, this dissertation aims at disclosing peculiarities of MPs' information behaviour in their work environment and examination of the impact that various factors have on the said behaviour. The dissertation focuses on three key factors which are believed to have greatest influence on the behaviour of MPs as information users. As Simon (2003) suggests, individual's behaviour within any organization is first and foremost predetermined by his / her individual features of character (Simon, 2003), therefore an attempt is made to investigate to what extent individual characteristics of an MP (demographic and sociopolitical factors) determine his / her information behaviour. Behaviour of a legislator as information user is believed to be influenced by organizational factors, such as dissemination of information, provision of information and its accessibility within the organization of the parliament as well as the role that this particular MP plays (for example position held in the committee, parliamentary group, party). Decision-making is considered one of the essential activities in the context of parliamentary activity, therefore it is distinguished as another contextual factor which is believed to determine peculiarities of MPs' information behaviour (for example, frames the need to search for information and decides how the information is used). No extensive analysis has been conducted with regard to how the abovementioned factors determine politicians' information behaviour, which decides the problematic of the research.

The parliament is a political institution and the invoked political approach to decision-making reveals another problematic aspect of this dissertation. In the ideal world, the ultimate goal of politicians would be to make decisions on the grounds of extensive, unbiased, correct and unlimited information (Stone, 2004), however, the political nature of decision - making predetermines the fact that decision - makers tend to search for information selectively, utilize certain sources of information and prioritize certain sources over other, are apt to assess information and use the one that supports

their point of view or position, and ignore information that contradicts their opinion. Under such circumstances, information instead of being the basis of a rational decision becomes the symbolic instrument used to persuade participants and observers of the political process that decisions are made in the right way and that they are equitable (Meyer, Rowan, 1977; Feldman, March, 1981).

Object of the dissertation. Information behaviour of a Member of Parliament and its determinants.

The goal of the research is to analyse the peculiarities of information behaviour of members of the Seimas of the Republic of Lithuania and identify factors that determine such behaviour. The following **research objectives** have been posed pursuing the set goal:

1. following the analysis of theoretical traditions of information behaviour related research and following the definition of the concept of information behaviour and context, establish the key factors that determine MPs' information behaviour and frame the structural model, encompassing the principal components of MPs' information behaviour and factors influential of it;
2. conduct a research and establish the peculiarities of information behaviour of members of the Seimas of the Republic of Lithuania in information seeking and information use within the context of decision - making;
3. analyse how individual and organizational factors determine the behaviour of MPs as information users.

In this research particular attention is bestowed on the way MPs utilize internal information sources found within the parliament, how they assess the disseminated information and how they use it. This is required when pursuing to improve the dissemination of information within the organization of the parliament and make it more effective, as well as implement appropriate information provision to MPs. On the grounds of the research outcome, an attempt is made to offer recommendations aimed at the possible improvement of current information provision and its more successful adjustment to the politicians' needs.

Theses to be defended

1. Information behaviour of an MP is influenced by his/her work environment: activities pursued, nature of decisions made, the role played in the parliament, dissemination of information conducted by the parliament as an organization, information provision and accessibility of information.
2. Decision-making is the prime activity of an MP which normally shapes legislators' demand for information, and the perception of the importance of decisions that are being made determines the amount of time and effort invested by politicians into thorough and extensive information seeking and analysis. In the context of decision-making, MPs characteristically manifest information behaviour defined by the aspiration to obtain information, investing minimum effort: sources that are easily accessible and provide information faster are preferred, and information sources that are well known are chosen instead of searching for new ones.
3. Information provision is necessary so that members of the Seimas are able to properly and efficiently fulfil the functions of an MP, and that the legislators' information independence from other actors of the political process and thus higher quality decision-making are ensured. Improvement of information provision in the Seimas should be coupled with the enhancement of information analysis functions (including the increase of the potential of the parliamentary library as a compiler of analytical information), timely provision of information, more efficient information provision for urgent and very urgent legislative procedures as well as when dealing with issues of national importance, improvement of the quality of supplied information, development of information usage related skills of MPs and their staff.
4. Behaviour of an MP as information user is influenced by demographic and sociopolitical factors, such as gender, age, education, experience in parliamentary work, political attitudes and constituency.

Theoretical framework of the research, methodology and methods. In the theoretical part of the study the author, utilizing methods of scientific analysis, synthesis and generalization, offers an analysis of the concept of information behaviour, investigates to what extent context is important in information users' behaviour, singles out and validates the key contextual factors that determine MPs' information behaviour.

Information behaviour in the thesis is viewed as a phenomenon encompassing MPs information needs, information seeking (directly and via mediators) in various sources of information, and information use. Information behaviour is perceived as an active (purposive and conscious seeking) and passive (acquisition of information without investment of any effort or without purposeful search for it) activity of an individual. MPs' information behaviour is investigated in a specific context, i.e. work environment, and is affected by specific factors arising from the said environment. The principal factors have been distinguished applying Taylor's (1991) contextual model.

Triangulation of methods (Silverman, 2007; Bryman, 2008) which allows deeper and more comprehensive cognition of information users' behaviour (Stokes, Urquhart, 2013) and framing of well grounded and reasoned conclusions has been applied in the inquiry into MPs' information behaviour. Quantitative analysis has been invoked with a view to disclose the general trends of Members' of Parliament information behaviour related to legislators' information needs in the context of their parliamentary activities, utilization of information sources, assessment of information dissemination and information provision within the parliament and contentment with the accessible information. Questionnaire was the method employed to gather quantitative research data. The large number of surveyed respondents (n=108) allows the submission of reliable and presentable generalizations. Data collected by means of questionnaires were processed with the help of the statistical package for social sciences (SPSS). Methods used include descriptive statistics and correlation analysis.

The qualitative analysis was structured around the exposure of the peculiarities of MPs' information behaviour in real-life situation of decision-making. The qualitative research was conducted pursuing to disclose certain aspects of information behaviour that are hard to analyse by means of quantitative methods (for example, evaluation of information and its use in decision -making). The technique of semi - structural individual interview was applied in the course of the qualitative analysis. 19 MPs were questioned (n=19). Content analysis was used to analyze the data.

Scientific relevance and novelty of the research. Analysis related to the research history of the topic suggests that information behaviour of MPs has hitherto not been subjected to extensive investigation, only separate aspects of it having been analysed. In Lithuania, the first attempts to conduct scientific research in the field are

observable. The scientific novelty and theoretical relevance of the study is determined by the fact that information behaviour of MPs is investigated with regard to the context and contextual factors. With reference to the systemized theoretical materials, peculiarities of MPs' information behaviour have been revealed and the key contextual factors that are believed to have the greatest impact on the behaviour of legislators as information users have been distinguished and validated. Theoretically grounded research methodology is being framed; and research findings worked out by means of quantitative and qualitative techniques allow to disclose the aggregate picture of MPs' information behaviour in the context of their parliamentary activities.

Some scholars (Urquart, 2011) point out narrow applicability of information behaviour related research in the improvement of information services and highlight the fact that decisions made in the field of information provision are hardly ever grounded on scientific research findings. The accumulated exhaustive quantitative and qualitative data of the dissertation research may be of value in the attempts to improve and make more effective information provision in the decision - making process and in parliamentary activities in general. Findings and generalizations of the dissertation's empirical research may be utilized in future academic research.

Structure of the dissertation. The dissertation consists of three major parts. The first part, entitled "The Concept of Information Behaviour and Theoretical Traditions of Research", analyses the concept of information behaviour and defines the peculiarities of MPs' information behaviour. Analysis of different information behaviour models has been conducted with a view to establish the key components of information behaviour and determinants of information users' behaviour.

The second part – "Information Behaviour of Members of Parliament: Context and Factors" – defines the concept of context and factors arising thereout, which are most influential and decisive of the behaviour of MPs as information users, and thus are believed to be most appropriate for investigation. Taylor's (1991) contextual model and its application in the examination of politicians' information behaviour is subjected to extensive analysis. Particular attention is bestowed on the analysis of theoretical approaches and models of decision making as one of the key determinants of MPs' information behaviour.

The third part, entitled “Information Behaviour of the Members of the Lithuanian Parliament: the Research”, offers the principal methods of the empirical investigation, explicit information on the proceeding of the research as well as data gathering and analysis techniques, results of quantitative and qualitative research, their consideration and interpretation. In addition, this chapter dwells on the context of the research thus reviewing the activities of members of the Seimas of the Republic of Lithuania, organization with regard to information dissemination and information provision to MPs, and decision - making within the institution of the parliament.

Key findings. Analysis of theoretical materials allowed to distinguish three principal groups of factors that are believed to have impact on the behaviour of MPs as information users. They include individual characteristics, organizational factors and decision - making. The conducted research revealed what specific factors and in what way determine the behaviour of members of the national parliament (Seimas) when viewed as information users (Fig. 1).

Organizational factors. Politicians’ information needs are shaped and their variety determined by the activities pursued by the parliament which encompass legislation, parliamentary control and representation of the electorate. Members’ of Parliament survey revealed that politicians for the most part need information in lawmaking process and when conducting parliamentary control; less often need for information is observable in electorate related activities. The research findings suggest that MPs choose internal sources of information, such as committees, the Parliamentary Research Department of the Seimas Chancellery, personal assistants/advisers, over external ones, and they give preference to non-formal internal sources of information, for instance, colleagues from the same parliamentary group / party. From this perspective, the investigation discloses similar trends as revealed by MPs’ information behaviour researches in other countries (Marcella, Carcary, Baxter, 1999; Shailendra, Prakash, 2008; Thapisa, 1996). Politicians are apt to use information obtained from informal direct communication with information sources because generalized information is received this way, and in addition, it is believed that information received “straight from the horse’s mouth” is more accurate and less corrupt. Politicians perceive internal sources, both formal and informal, as being more reliable and of higher quality.

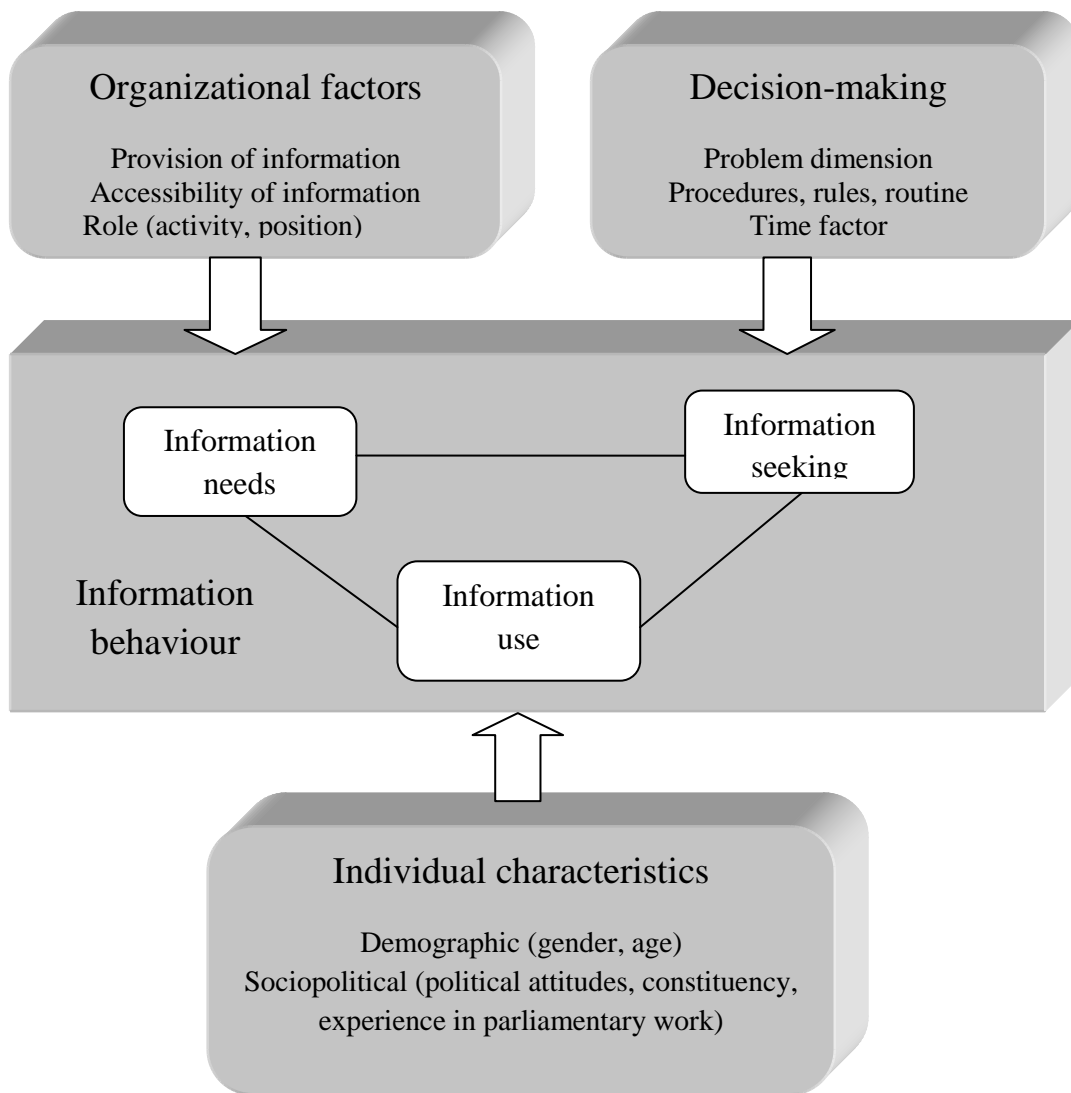

Fig. 1. Determinants of information behaviour of the Seimas members (framed by the author with reference to Taylor, 1991; Choo, 2006; Wilson, 1999)

The investigation also revealed that peculiarities of parliamentary work, such as large numbers of adopted laws and lack of time, cause certain problems related to information provision. From the MPs' point of view, information provision within the parliament is insufficient and this for the most part is coupled with the fact that there are few possibilities to timely obtain necessary analytical information and research data from parliamentary information sources, especially when decisions are made by means of urgent and very urgent legislative procedures. The empirical research revealed that, in politicians' opinion, it takes too long to receive required analytical information from the

Parliamentary Research Department. This is one of the essential drawbacks preventing politicians from effective and adequate use of parliamentary research and analysis in decision - making. As the investigation suggests, politicians as information users consider access to information to be of utmost importance, i.e. the more information and its sources are perceived as accessible, the higher the probability that politicians will utilize them. This is a very important factor to be taken into consideration when organizing information provision to politicians. Another equally important element is relevance of information. The research revealed that not all the supplied information is equally necessary and relevant to MPs as legislators and decision - makers. Members of the Seimas emphasized that analytical reports and research drawn up by the Parliamentary Research Department are most valuable in their work. Members of Parliament appreciate the relevance, reliability, impartiality and accuracy of these reports, however, criticize them for at times providing too broad-brush, non-generalized, explicit or academic information. On the other hand, there are cases when politicians are furnished with analytical information that has not been duly compiled and thoroughly prepared.

The research has pointed out the proactive need of information provision in the parliament. According to the MPs, parliamentary units responsible for information provision should monitor the lawmaking process and on their own initiative provide information pertaining to the issues that are being discussed and decisions that are being made in the parliament, especially when the latter are related to strategic issues. Members of the Seimas pointed out that at times when strategically important decisions are being made, for example, ones related to power economy, they lack information from independent, unbiased information sources. Although some politicians (usually from the opposition) emphasized that it is more difficult to obtain necessary information from, for example, government institutions, most politicians agree that access to information is not restricted. However, the research suggests that there is a problem related to the quality of the received information. This problem is mostly associated with information that MPs receive alongside bills from their drafters, usually representatives of the executive authority or fellow MPs. Members of the Seimas complain that such information usually is too “technical”, incomprehensive, superficial, one-sided, and at times even ambiguous.

As the research revealed, there are cases when the actual motives of amendments are not disclosed and undesirable alternatives are concealed, highlighting exceptionally these effects and outcome of the decision that are beneficial to bill drafters.

The research has also revealed that there is awareness problem related to information provision². This investigation confirmed trends observed in other countries that MPs to a rather low extent utilize services rendered by parliament libraries and information centres because their services fail to comply with the politicians' information needs, or their awareness of services rendered by these facilities is insufficient, thus preventing politicians from using them (Serema, 1999; Marcella, Baxter, Davies, 2007; Mansour, Alkhurainej, 2011).

Decision - making. The qualitative analysis has disclosed that the majority of surveyed politicians view information as “essential”, “critical”, “unconditional” component of decision-making and confirms trends observed in other countries (Marcella, Baxter, Davies, 2007). However, such appreciation and perception of information for the most part prevails on the abstract ideological level, whereas in actual situations of decision-making other roles, values and usage peculiarities of information are revealed.

Analysis of scientific literature revealed that both passive and active information behaviour is typical of information users. This is also characteristic of MPs' information behaviour. Active information behaviour is defined as purposeful information seeking conducted by an MP in person or via mediators, such as personal assistants and / or advisers, personnel assisting the parliamentary group and / or party, etc. Passive information behaviour is associated with information received by MPs without prior request, for example, information routinely supplied to politicians alongside bill drafts.

MPs claim being short of time and energy to extensively analyse all decisions made and information pertaining to them, blaming the fact on large numbers of laws to be passed and time shortage. Research data support the theoretical assumptions

² In this case two main units responsible for the provision of information to MPs are considered, namely the Parliamentary Research Department of the Seimas Chancellery and Martynas Mažvydas National Library which has assumed the functions of the parliament library.

(Krikelas, 1983; Wilson, 1997) that an information user's behaviour is subject to the perception of the importance of the problem being solved. On the grounds of the research findings, it can be stated that members of the Seimas are apt to go into the problem, allocate more time and effort for a more extensive and thorough search for information and analysis of the information obtained, when that particular issue is perceived as important. Politicians tend to associate importance with "high-profile", and "urgency", interest of the society, attention from the media and reaction of interest-groups. Politicians more actively and extensively search for information when the decision to be made is controversial or perceived as such. Politicians are better motivated to seek information and analyse it when the decision is relevant and important to a large part of the society, for example, pertains to education or taxes. Politicians also tend to actively seek information when a decision is made in the field of their expertise. MP's activities, his / her functions and status within the parliamentary group and / or party in the parliamentary structure as well as his / her specialization also influence his / her determination to invest more time and effort in information related to a decision, its analysis as well as search for new and / or additional information.

When the decisions that are being made pertain to "routine", "technical" and inessential bill drafts and their amendments, and cause no problems, MPs normally manifest superficial information seeking, thus resulting in the application of the "shortcut" strategy, as defined by Kingdon (1989), when making the choice how to vote. In such cases information seeking is not invoked at all or reduced to the minimum, and MPs normally resort to these sources of information that are most quickly and easily accessible, for instance, parliamentary group (party) colleagues, and confine as well as settle for routinely received and disseminated information. Certain simplified strategies are applied when deciding how to vote, for example, previous experience in voting, proficiency, or intuition. This aspect of the empirical research findings for the most part agree with the results derived by other scholars when analysing legislators' information seeking and behaviour when voting (Kingdon, 1989; Zadoorian, 2004).

MPs are supplied with huge amounts of information which cause the problem of information overload. When facing the said problem of information overload, MPs tend to ignore part of the information received, and when making decisions they

tend to selectively choose and prioritize certain sources of information, however, univocal generalization stating that certain sources of information have more influence on politicians than others, on the basis of the conducted research alone, would not be possible. It is obvious that in different situations different sources of information may become important and decisive. Nonetheless, the investigation disclosed certain characteristics of the sources which determine preferences with respect to certain sources and usage thereof. The research suggests that one of the key factors determining the use of a source in political decisions is reliability. Reliability on a colleague from a parliamentary group / party is mostly determined by his / her trustworthiness, competence, interpersonal relations and ties and ideological kinship. The investigation revealed that reliability may also be coupled with experience, i.e. the more experienced a politician is, the more reliable he / she seems. It should be noted that less experienced in parliamentary work politicians are more apt to associate reliability with experience. An assumption can be made that their inclination to rely on more experienced colleagues is associated not only with the fact that they have accumulated less political experience, but also with the fact that they are aware of and have fewer sources of information and have lacked time and possibilities to ascertain the reliability of other sources.

This research confirms previously spotted trends (Svenson, Edland, 1989; Mooney, 1991) that the less time there is for decision - making, the fewer sources of information are invoked, and vice versa – the more time is allocated for decision - making, the more sources of information decision - makers are apt to use when resolving.

In addition, the research disclosed that MPs tend to use information which complies with certain expectations and requirements. MPs request that the information is concise, concentrated and containing appropriate quantity of data. In cases of information overload, politicians tend to ignore and disregard it, even though potentially that information might be useful. The surveyed MPs emphasized that in decision - making accessibility to information and its timely provision were of utmost importance. Reliability is among the key requirements posed to information and information sources. Members of parliament are apt to use information received from a familiar and allied source (for example, fellow politicians, friends, or colleagues from former workplace)

and information received from authoritative source with good reputation. The latter is associated with publicity, competence and experience.

Decisions made in the parliament are political in their nature, thus determining certain peculiarities of the behaviour of MPs as information users. Information in politics is often used not only with a view to understand and clarify a problem, or foresee and assess after - effects of a decision, but also pursuing to persuade, substantiate one's opinion or position, and refute political opponents' arguments. This points to biased and subjective utilization of information. And even though politicians tend to present themselves as independent and self - contained political agents ("*I have never voted against by conscience*"), MPs that are members of parliamentary groups are not entirely independent as they represent certain ideological schools, follow the party line, and conform to party discipline rules which has an impact on their behaviour when opting for certain sources of information as well as their motivation and need to seek information.

Individual characteristic. According to Taylor (1991), behaviour of each information user is affected by his / her individual characteristic. When looking for statistically significant differences between individual characteristics of MPs, reference has been made to the assumption that MPs' gender, age, education, political attitude (opposition / position), constituency (multi -member / single - member) and experience in parliamentary work may be the determinants of different information behaviour. Statistical analysis of quantitative research data revealed only few cases of statistically significant differences. Minor and weak, yet statistically important differences established between MPs' age, gender, political attitudes, constituency, and experience in parliamentary work³, and certain peculiarities of MPs' information behaviour related to information needs in the context of parliamentary activities, frequency in the utilization of information sources and assessment of obtained information, point out certain trends.

The research data suggest that female MPs more often manifest the need to seek and obtain information while preparing for debates in plenary sittings. In addition,

³ The education factor was excluded from analysis as most Members of Parliament have higher education, therefore statistical conclusions in this case are infeasible.

women more often require education and science related information. The investigation revealed certain rather weak yet statistically significant differences in the frequency of information source utilization between men and women. Women more often than men tend to use the parliament library and other libraries, the Internet and different databases. Female politicians are more inclined than male politician to positively assess information obtained from parliamentary group / party colleagues as well as information received from committees of the Seimas.

The research revealed a minor but statistically important difference between MPs' age and peculiarities of information behaviour. Senior MPs are more inclined to use the parliament library as an information source. They are more content with information received from the Parliamentary Research Department of the Seimas Chancellery, National library which fulfils the function of the parliament library, academic institutions and the electorate.

The investigation data also suggest that experience in parliamentary work determines differences in MPs' information needs and sources of information used. The results show that politicians serving more than one term in the parliament are less apt to use personal advisers / assistants as sources of information, and they are less contented with information received from parliamentary group / party colleagues.

Analysis of the peculiarities of MPs' information behaviour from the point of view of their political attitude (position / opposition) helped establish that Members of Parliament that are in opposition are more inclined to use parliamentary group / party colleagues as sources of information, however less frequently utilize such information sources as representatives of the executive authority, employees of state institutions.

The research findings suggest that candidates elected in single - member constituencies more frequently face the need to obtain information required in committee work, but less frequently require information intended for electorate related activities. Politicians elected by means of party - list system more frequently tend to use such information sources as European institutions official documents and the parliament library, and they are more often than not contented with the information received from the said sources.

Conclusions and recommendations

1. With the entrenchment in the Constitution of the exceptional powers and authority of Members of Parliament in making decisions that are of utmost importance to the state and its people and taking into consideration the exclusive status of legislators (being representatives of the Nation and adopting laws and making other decisions they embody the will of the Nation), the cognition of information behaviour of politicians, i.e. decision-makers who are among the most important actors of the political process, is critical and relevant, as information being the foundation of political decisions is their indispensable element. Cognition of the said behaviour is referred to by the author as a priority facilitating the perception of communication in the modern society and state. Although different objectives and interests clash in politics and decisions are constantly accompanied by value-related conflicts, the proposition that the efficacy and success of politics depends on the fact that Members of Parliament should shape their politics and make decisions having access to the necessary, relevant, correct and different arguments revealing information, and the (self-)provision of information to politicians determines the quality of decisions made by the legislative body, can hardly be disproved.

The conducted analysis of theoretical materials revealed that behaviour of an information user is influenced by the environment in which the information user exists and factors arising thereout. Behaviour of a Member of Parliament as information user is influenced by his/her work environment: it shapes the legislator's information needs, has impact on how and where information is sought, what information sources are used and how the obtained information is assessed and used. On the other hand, behaviour of an MP as information user is influenced not only by his/her work environment, but also by individual traits of character. With reference to the theoretical materials, three principal factors, i.e. organizational, decision-making and individual, have been distinguished and their impact on the information behaviour of Members of Parliament has been extensively analysed in the dissertation. The inquiry revealed what role, in the perception of MPs, information plays in political processes, what information is

required in parliamentary activities, how thoroughly and deeply politicians analyse information when making decisions, what sources of information are used, why, and what is their impact on decisions.

2. The research suggests that Members' of Parliament information needs are shaped by their key functions and activities which include legislation, parliamentary control and representation. For the most part need for information is observable when making decisions in legislation. The political nature of decision - making, characteristic of decisions made in the parliament, determines certain peculiarities in the behaviour of Members of Parliament as information users. The investigation revealed that politicians view information as "essential" component of a decision. The above - listed definitions suggest that Members of Parliament perceive information as rational basis of decision - making, facilitating the taking of more just and objective resolutions and harmonization of politicians' actions with the society's interests. However, real - life situations of decision - making revealed that MPs scrutinize decisions that are being made, thoroughly and comprehensively analyse information and actively seek additional and / or new information on certain occasions only. The empirical research validated theoretical assumptions that the behaviour of an information user is subject to the importance of the tackled problem and perception of that importance. Members of Parliament tend to invest more time and effort into information seeking and its extensive analysis when they believe that the decision is important (generates interests of the society or its certain groups, attracts media attention, or is a high - profile issue, controversial and contradictory) and politicians face challenges or problems while making it. Another important factor which determines an MP's information behaviour and motivates him / her to more actively and thoroughly search for information in decision - making is the politician's position and specialization. In other cases, due to time shortage, decision-makers manifest behaviour when goals are pursued with minimum investment of effort: politicians use information sources that are easily accessible, provide information promptly and offer information that is relevant in that particular decision - making process; tend to opt for and make a shift with the sources that are familiar rather than

looking for new ones; are contented with routinely provided information accessed with minimum effort, and do not seek more and / or additional information.

Political nature of decision-making determines selective use of information when politicians utilize information that satisfies certain requirements and expectations, namely is concise, concentrated, provided in adequate quantities, quickly and timely accessible. Members of Parliament find it important that information is received from an information source which, on the one hand, is competent and professional, but on the other hand, is reliable, familiar and ideologically akin. Information use in politics is often biased and not at all neutral from the perspective of values, as politicians require information facilitating the validation of a certain opinion or position, refutation of political opponents' arguments, justification or "legalization" of decisions which, in fact, are made on the grounds of political motives.

3. The conducted research also disclosed that Members of Parliament also use information pursuing to understand the tackled problems or predict the consequences of a political decision which suggests the need for unbiased and neutral information. The Constitutional Court has emphasized that MPs, whose decisions have crucial impact on the life of the whole Nation, have to be granted access to full - scale objective information so that they could duly fulfil the assigned functions. Therefore, proper (self-)provision of information to MPs becomes of utmost importance and significance. As the research has revealed, MPs prefer internal sources of information (located within the parliament) to external ones (located outside the parliament). Members of Parliament tend to favour information received from internal sources of information more as these sources are perceived as more reliable and providing more important and relevant information than external sources, however, when making decisions, MPs often become dependent on external sources of information, to include the executive authority or interest - groups, which have the disposition of abundant information, expert and analytical resources. A Member of Parliament as a decision - maker has to have the right to have access and be provided with information that is neutral from the perspective of values, apolitical and well - balanced. In this context, the possibilities and potential of the parliament as a political organization

to obtain the necessary information and provide it to Members of Parliament become particularly important and significant. An important role in granting politicians access to information is played by the Parliamentary Research Department at the Seimas Chancellery and the National Library that has assumed the functions of the parliament library. As the research suggests, there is a certain gap between politicians' information needs and provision of information which is accountable for the fact that the actual requirements of politicians are not always timely satisfied. Although access to information to Members of Parliament is not limited (formally members of the Seimas have extensive powers to receive information required for decision - making), the investigation has revealed that when choosing how to vote on strategic issues politicians may lack sufficient and comprehensive information, thus facing the risk of making inaccurate or incorrect decisions.

On the grounds of the research findings, certain recommendations that would allow improvement and making information provision to Members of Parliament more effective can be offered:

- Provision of information should be polarized towards the compilation of information that is essential in the MPs' direct functions. As normally when making decisions Members of Parliament manifest the requirement for analytical information, provision of information should be oriented towards information analysis. Therefore, not only the activities of the Parliamentary Research Department should be for the most part aimed at the generation of higher value added, i.e. compilation of analytical studies and researches, but also the potential of the parliament library as a source of analytical information should be enhanced. As the investigation disclosed, the parliament library is among the information sources that are rarely used by politicians. However, the fact that in decision - making politicians lack information from unbiased and disinterested sources suggests the necessity to increase the potential of the parliament library as a compiler of expert and analytical information.

- Timely provision of information should be promoted. The research indicates that politicians point out as one of the major problems the fact that individually requested parliamentary analytical studies take time to be supplied, therefore sometimes even dealing with strategically important issues politicians are forced to choose how to vote lacking sufficient, unbiased and well-balanced information.
- Enhanced monitoring of legislation would help ensure more efficient and operative provision of information to politicians. Although agenda amendments and “acceleration” are hardly avoidable in parliamentary activities (a number of decisions are made by means of urgent and very urgent legislative procedures), the process of lawmaking should be monitored and when debating crucial issues (of national importance) information analysis should be conducted and provided to MPs in advance.
- The problem of information quality should also be tackled. This is relevant because of the fact that decision-makers face information overload may result in the situation that even useful information, when presented unduly, may be ignored. The investigation revealed that politicians tend to utilize only properly compiled information which should be thorough, yet offered in appropriate quantities; in addition, information should be concise, generalized, understandable and not excessively academic.
- Attention should be continuously bestowed on the development of skills of Members of Parliament (and their staff) as information users; individual consultations and assistance should be provided when necessary. Although Members of Parliament assess their information management skills quite well (as the quantitative analysis revealed, few MPs consider themselves not skilled enough to use electronic information resources), in the course of the investigation it has become obvious that often their search on the Internet is confined to the use of Google as this is considered a fast method of information seeking, however, it should be noted that information obtained from the Internet poses reliability issues and requires critical assessment.

- In the context of MPs' information (self-)provision, the role of MPs' personal staff (assistants and / or advisers) and their information management skills as well as facilitation of their development and improvement become important. In addition, the requirement expressed by Members of Parliament to employ more assistants, who would take up information management and would provide appropriate information to politicians, should also be taken into consideration.
4. The research has also disclosed that the peculiarities of the behaviour of MPs as information users may to a certain extent be influenced by individual traits of the politicians' character. Rather weak, yet statistically significant differences between such demographic / sociopolitical characteristics as gender, age, political attitudes, constituency, and experience in parliamentary work, and certain peculiarities of MPs' information behaviour related to information needs in the context of parliamentary activities, utilization of information sources and assessment of obtained information, have been established. Research data analysis helped distinguish certain trends suggesting that preferences with regard to certain sources of information and information needs are influenced by gender differences. An assumption can be made that the above-described fact is determined by such circumstances as lesser parliamentary work experience of women and, as still observable, limited possibilities of the latter in politics. However, the above - listed assumptions require a more thorough and extensive research, all the more so as the issue of gender equality and possibilities in politics remains relevant and important from the academic point of view. Other observable trends pertain to the fact that peculiarities of information behaviour are influenced by MPs' age and experience in politics related work, which suggests that senior and more experienced politicians through their experience have developed a more critical attitude towards information and its sources. The political standpoint, as the investigation revealed, may determine differences in appreciation of certain sources of information. Another observable trend indicates that the constituency may decide certain differences in information needs. It should be noted that quantitative research more extensively and thoroughly analysing how demographic and sociopolitical factors influence the peculiarities

of MPs' information behaviour hardly exist, therefore this dissertation can be viewed as the first attempt to conduct a full-scale analysis of this type. Consequently, certain assumptions and insights made by the author undoubtedly require additional investigation.

Contributions in peer-reviewed journals published while working on the dissertation:

- VARNIENĖ-JANSSEN, Regina; VERNICKAITĖ, Aurelija. Member's of Parliament Information Provision – an Instrument of Democracy Development. *Parlamento studijos (The Parliamentary Studies)*. 2010, No. 9, p. 31-50. ISSN 1648-9896
- 1. VERNICKAITĖ, Aurelija. Information Needs and Sources of Members of the Lithuanian Seimas. *Parlamento studijos (The Parliamentary Studies)*. 2012, No. 13, p. 16-47. ISSN 1648-9896
- VERNICKAITĖ, Aurelija. Peculiarities of Member's of Parliament Information Behaviour: a Case of Members of the Seimas of the Republic of Lithuania. *Parlamento studijos (The Parliamentary Studies)*. 2014, No. 15, p. 66-97. ISSN 1648-9896

Research conducted while working on the dissertation was presented in reports delivered at academic conferences and seminars of PhD candidates:

- VERNICKAITĖ, Aurelija. *Politicians, Information and Decision-making: Information Behaviour of the Lithuanian Members of the Parliament*. Seminar "Methods and Methodologies in Information Studies", Vilnius University, Vilnius, Lithuania, 14-18 November 2011.
- VERNICKAITĖ, Aurelija. *Use of Information in Decision-making Process: Theoretical and Empirical Insights*. Conference of PhD candidates and young scholars of social sciences "Interdisciplinary Discourse in Social Sciences – 3", Kaunas University of Technology, Kaunas, Lithuania, 21 October 2011.

Author details

Aurelija Vernickaitė was born on 16 April 1981 in Ukmergė region (Lithuania). Following her studies at Vilnius University Faculty of Communication in 1999-2003, Aurelija was granted Bachelor's degree in communication and information sciences. In 2003-2005 she did her post-graduate studies at the Institute of International relations and Political Science at Vilnius University and acquired Master's Degree in political science. Part of her latter studies Aurelija completed at the University of Borås (Sweden). She has also completed professional studies of journalism at the Lithuanian Journalism Centre. In 2004-2007 Aurelija was employed as a journalist at "Veidas" magazine and daily "Verslo Žinios". From 2008 to 2011 she worked as news reporter at LNK television news service. Since 2011 Aurelija has been lecturing at Vilnius University Faculty of Communication. She has delivered seminars on TV expression and introduction to studies and lectures on TV genre and creativity. Aurelija works in the Central Bank of the Republic of Lithuania (Communication Department) since August 2014.

E-mail: aurelija.vernickaite@kf.vu.lt

SANTRAUKA

Temos aktualumas ir naujumas. Informacijos vaidmuo bei įtaka politikoje vertinama ir interpretuojama gana skirtingai, tačiau jos reikalingumas ir svarba iš esmės išlieka nepaneigiami, o informacija, kaip ir anksčiau, yra laikoma svarbiu ir galingu valdžios įrankiu. Parlamento narius galima vadinti vienais iš svarbiausių informacijos vartotojų, nes nei politiniai sprendimai, nei politinė veikla negali būti atskirti nuo informacijos. Todėl ir politikų, kaip informacijos vartotojų, elgsena reikalauja išskirtinio tyrėjų dėmesio ir išsamios mokslinės analizės.

Moderniose demokratijose įstatymų leidybos institucija, bent jau pagal Konstitucijos jai suteikiamas galias, vertinama kaip pagrindinė politiką formuojanti institucija (Carey, 2009). Lietuvos parlamentui Konstitucija suteikia galių priimti Konstitucijos pataisas, leisti įstatymus, tvirtinti valstybės biudžetą, ratifikuoti tarptautines sutartis. Seimas gali ne tik iškelti nepasitikėjimą Ministru Pirmininku ar Vyriausybe, bet tam tikrais atvejais ir paskelbti pirmalaikius Prezidento rinkimus. Lietuvos parlamento svarba ir įtaka politinėje sistemoje dar labiau įtvirtinta 1998 m. Konstitucinio Teismo sprendimu, kuriame Lietuva įvardyta kaip parlamentinė Respublika su kai kuriais pusiau prezidentinės valdymo sistemos bruožais. Parlamentas kaip Tautos atstovybė vaidina svarbų vaidmenį formuojant šalies ekonominę, socialinę ir bendrąją valstybės politiką, o informacija įvardijama svarbiausiu ištekliumi, padedančiu sukurti veiksmingą įstatymų leidybos instituciją (Robinson, Hyde, 1998). Teigiama, kad stiprios demokratijos kertinis akmuo yra efektyvi ir nepriklausoma įstatymų leidžiamoji valdžia, kuri turi būti gerai informuota, nes informacija politikams padeda užtikrinti jų priimamų sprendimų pagrįstumą, kokybišką įstatymų leidybos politiką ir efektyvią parlamentinę kontrolę (Ronai, Bryant, 1992). Anot Peterso ir Barkerio (1993), informacijos vaidmuo parlamentinėje veikloje ypač svarbus, nes suteikia galių parlamentarams veiksmingiau dalyvauti politiniuose procesuose bei efektyviau prižiūrėti įtakingas ir stiprias vykdomosios valdžios institucijas (Peters, Barker, 1993).

Tiesa, požiūris į informacijos vaidmenį ir naudą politiniuose procesuose ir bendrai parlamentinėje veikloje gana skiriasi. Vieni teigia, kad įstatymų leidėjams⁴ būtinas veiksmingas ir nepriklausomas informacinis aprūpinimas, kad politikai, priimdami sprendimus, turėtų patikimos, kokybiškos ir laiku pateikiamos informacijos (Davidson, Oleszek, 1997; Cooper, Brady, 1981; Cooper, MacKenzie, 1981 iš Bimber, 1991; Carey, 2009), kiti mano priešingai – informacijos vaidmuo politikoje nėra reikšmingas, nes politikams reikia ne objektyvios informacijos, o tik tokios, kuri patvirtintų jų nuomonę ar poziciją, o ta informacija, kuri jų nuomonei prieštarauja, yra ignoruojama arba diskredituojama (Moynihan, 2005). Dažnai pabrėžiamas ir svaresnis savanaudiškų interesų, o ne informacijos vaidmuo politiniuose procesuose (Mayhew, 2004; Kingdon, 1989, 1993). Tačiau nors informacijos vaidmuo ir įtaka politikoje suvokiama ir interpretuojama skirtingai, politika ir informacija yra neatsiejamos, be informacijos nebūtų įmanoma įgyvendinti politikos ir priimti sprendimų. Pasak Stone (2004), politiniuose sprendimuose svarbiausias instrumentas turėtų būti informacija ir „organizuotas protas“, nes tai padeda atskleisti pagrindines problemas, suderinti skirtingus interesus (Stone, 2004). Deutschas (1963), pirmasis politinę sistemą apibūdinęs kaip informacinę -komunikacinę sistemą, akcentavo kokybiškos ir nuolatinės informacijos cirkuliacijos politikoje būtinybę, nes tai padeda tobulinti politinį valdymą (Deutsch, 1963). Kita vertus, politiniame kontekste informacija gali būti vertinama ne tik kaip vertingas išteklius, bet kaip valdžios, galios ir įtakos šaltinis (Foucault, 1991).

Pastaruoju metu komunikacijos, informacijos ir bibliotekininkystės krypčių mokslininkai daug dėmesio skiria įvairių socialinių grupių ir profesijų atstovų informacinei elgsenai tirti. Neabejotinai ypatingo tyrėjų dėmesio reikalauja parlamentarų, kurių priimti sprendimai lemia ir daro didelę įtaką visuomenės gyvenimui ir valstybės funkcionavimui, informacinė elgsena. Tačiau įvertinus dabartinę situaciją galima teigti, kad parlamentarų informacinė elgsena, kaip mokslinių tyrimų objektas, Lietuvoje nėra kryptingai ir pakankamai tyrinėjama; pastebimos tik tam tikros tokių tyrimų užuomazgos. Net ir pasauliniu mastu parlamentarų, kaip informacijos vartotojų, elgsenos tyrimai yra besivystanti sritis. Tokie tyrimai svarbūs pirmiausia todėl, kad įstatymų leidėjų, kaip informacijos vartotojų, elgsenos supratimas leidžia plačiau

⁴ Žodžiai „parlamentaras“, „parlamento narys“, „įstatymų leidėjas“, „politikas“ šiame tekste vartojami kaip sinonimai.

atskleisti informacijos vaidmenį politiniuose sprendimuose ir suvokti, kuo vadovaujasi politikai, priimantys visos tautos gyvenimą lemiančius sprendimus; suprasti, kokią informaciją parlamentariai vertina ir naudoja, kokia informacija jiems reikalinga priimant sprendimus, kokiais informacijos šaltiniais politikai naudojasi, kodėl teikia pirmenybę tam tikriems šaltiniams ir kas tai lemia. Svarbu ištirti parlamentarų požiūrį į gaunamą ir skleidžiamą informaciją, nes toks tyrimas suteikia galimybę tobulinti ir efektyvinti politinių sprendimų procesą geriau, kokybiškiau ir sklandžiau aprūpinant informacija.

Darbo aktualumą liudija tai, kad parlamentarų informacinė elgsena tyrinėjama kaip visuma – nuo informacinių poreikių susiformavimo, informacijos ieškos, iki jos panaudojimo, nes, pasak Vakkari (2008), tyrimų, apimančių visos informacinės elgsenos kaip reiškinių analizę, trūksta (Vakkari, 2008). Wilsonas (2006) atkreipia dėmesį į tai, kad informacijos ir bibliotekininkystės kryptų disertacijos dažniausiai orientuotos į lengvai prieinamą (angl. *easy-to-access*) informacijos vartotojų grupių elgsenos tyrimus (studentų, moksleivių, interneto vartotojų ir kt.), dėmesį sutelkiant į socialinius aspektus, o ne darbo aplinką (Wilson, 2006). Šios disertacijos aktualumas siejamas su tuo, kad tiriama politinio elito atstovų - parlamento narių, kurių priimami sprendimai daro didelę įtaką visuomenės gyvenimui, informacinė elgsena jų darbo aplinkoje.

Temos ištirtumas. Dauguma iki šiol atliktų parlamentarų informacinės elgsenos tyrimų yra fragmentiški, atskleidžia tik siaurus informacinės elgsenos aspektus. Pati parlamento institucija, įstatymų leidybos procesas, parlamentinė kontrolė, įstatymų leidėjų galios kitų valdžių kontekste, parlamentarų vertybinės nuostatos Lietuvoje yra gana išsamiai tyrinėti (Jarašiūnas, 2003; Tallat-Kelpša, 1996; Sinkevičius, 2013; Ragauskas, 2005; Lukošaitis, 2004, 2005; Morkevičius, 2005; Kalinauskas, 2010). Dauguma šių tyrimų atlikti teisės, politologijos ir sociologijos moksluose. Mokslinių darbų, kuriuose būtų tyrinėjama parlamento narių informacinė elgsena ar tam tikri jos aspektai, Lietuvoje publikuota tik keli. Varnienė-Janssen ir šios disertacijos autorė analizavo, kaip Lietuvoje vykdomas Seimo narių informacinis aprūpinimas (Varnienė-Janssen, Vernickaitė, 2010). Kitas apžvalginio pobūdžio darbas buvo skirtas aptarti

Seimo informacines paslaugas (Blagnienė, 1998). Taip pat yra apgintas magistro darbas apie parlamento narių informacinę elgseną (Blagnienė, 2012, 2013).

Galima pastebėti, kad bendrai Lietuvoje per pastaruosius porą dešimtmečių tiek teorinių, tiek empirinių tyrimų, kuriuose būtų analizuojama informacijos vartotojo elgsena ar tam tikri jos aspektai, yra gana nedaug (Krūminaitė, 1990; Voverienė, 1996; Macevičiūtė, 2004, 2005, 2006; Janiūnienė, 2007, 2009, 2012).

Užsienyje parlamentarų informacinės elgsenos tyrimai sulaukia didesnio mokslininkų susidomėjimo, nors ir juose daugiau dėmesio skiriama tam tikriems informacinės elgsenos aspektams tirti, o išsamių elgsenos tyrimų trūksta. Tyrinėtojai (Serema, 1999; Orton, Marcella, Baxter, 2000) analizavo Didžiosios Britanijos parlamentarų informacinius poreikius sprendimų priėmimo procesuose, tyrinėjo, kaip parlamentarai ieško jiems reikalingos informacijos, kaip naudojami parlamentinė biblioteka. Keli moksliniai darbai yra skirti Europos Parlamento narių informaciniams poreikiams bei parlamentarų aprūpinimui informacija ištirti (Marcella, Carcary, Baxter, 1999; Marcella, Baxter, Davies, 2007). Tuominenas ir Turja (2007) tyrinėjo, kaip socialinė mokslinė informacija naudojama politiniuose debatuose Suomijos parlamente. Mokslininkai (Thapisa, 1996; Nalumaga, 2009; Mostert, Ocholla, 2004; Mostert, 2004) gana išsamiai analizavo Afrikos šalių parlamentarų informacinius poreikius, siekdami atskleisti, kokios informacijos politikams parlamentinėje veikloje reikia, jų naudojamus informacijos šaltinius. Vienas naujausių darbų yra skirtas Kuveito įstatymų leidėjų informacijos poreikiams ir ieškai tirti (Mansour, Alkhurainej, 2011). Minėtų darbų teorinis pagrindimas yra gana fragmentiškas ir nepakankamai išplėtotas. Kaip pastebi Marcella (2007), dažnai apsiribojama tik išsamesne įstatymų leidėjų aprūpinimo informacija parlamente ir parlamentinės bibliotekos veiklos analize, informacijos paslaugų atitikties parlamentarų poreikiams vertinimu (Tanfield, 1995; Thapisa, 1996). Šių darbų kontekste išskirtina Nalumagos (2009) disertacija, kurioje daugiau dėmesio skiriama lyčių nulemtiems parlamentarų informacinės elgsenos ypatumams išanalizuoti. Panaudojant teorinę informacijos „savi“ („insiders“) ir „svetimi“ („outsiders“) perspektyvą tiriama, kokią įtaką Ugandos moterų parlamentarių prieigai prie informacijos ir jos naudojimui daro politinis ir socialinis kontekstas.

Galima išskirti keletą darbų, atliktų politikos moksluose, kurie atskleidė, kaip valdžiai pateikiama informacija ir koks vaidmuo tenka ekspertams sprendimų

priėmimo procese. Barkeris ir Petersas (1992) tyrinėjo žinių ir ekspertų vaidmenį priimant sprendimus Šveicarijoje, Didžiojoje Britanijoje ir Prancūzijoje. Vėliau atliktoje studijoje mokslininkai tyrinėjo, kaip valdžia įgyja, gauna ir ignoruoja ekspertines žinias. Weissas (1992) atliko tyrimą apie nepriklausomų mokslinių institucijų vaidmenį priimant sprendimus politikoje. Analizuota, kokiems informacijos šaltiniams preferencijas teikia įstatymų leidėjai skirtinguose teisėkūros etapuose, kokios informacijos ieškos strategijos pasitelkiamos politiniuose procesuose (Mooney, 1991, 1993; Zadoorian, 2004). Mokslininkai tyrinėjo skirtingų informacijos šaltinių vaidmenį priimant sprendimus ir jų įtaką politikams (Kingdon, 1989).

Tyrimo problema. Galima teigti, kad mokslinėje literatūroje parlamentarų informacinė elgsena nėra pakankamai ištirta, atlikti tyrimai atskleidžia tik tam tikrus parlamentarų, kaip informacijos vartotojų, elgsenos aspektus. Įstatymų leidėjų informacinės elgsenos komponentai – informaciniai poreikiai, informacijos ieška ir jos naudojimas – mokslininkų tyrinėti nevienodai nuosekliai ir giliai, dažniausiai apsiribojant informacinių poreikių politiniuose procesuose konstatavimu, politikų dažniausiai naudojamų informacijos šaltinių nustatymu. Išsamiau analizuotos parlamentinių informacijos šaltinių, tokių kaip parlamentinės bibliotekos ar tyrimų centrai, paslaugos politikams, naudojimas šiomis paslaugomis ir jų atitiktis politikų poreikiams. Darbo autorės nuomone, trūksta išsamesnių, nuoseklesnių ir teoriškai pagrįstų tyrimų apie parlamentarų, kaip informacijos vartotojų, elgseną – nuo politikų informacinių poreikių parlamentinėje veikloje susiformavimo iki informacijos ieškos ir jos naudojimo atskleidimo. Pažymėtina, kad dauguma minėtų mokslinių darbų neatsižvelgia į tai, kad informacinė elgsena vyksta tam tikrame kontekste (aplinkoje), o kontekstas nurodo tam tikrus veiksnius (konteksto veiksnius), kurie veikia ir lemia informacijos vartotojo elgseną. Teigiama, kad kuo labiau įvertinamas kontekstas ir konteksto veiksniai tiriant informacinę elgseną, tuo realesni tyrimo rezultatai gaunami (Sonnenwald, Iivonen, 1999; Bawden, Robinson, 2013). Todėl šioje disertacijoje siekiama atskleisti parlamentarų informacinės elgsenos ypatybes darbo aplinkoje ir ištirti skirtingų veiksnių poveikį tai elgsenai. Disertacijoje dėmesys sutelkiamas į tris pagrindinius veiksnius, kurie, manytina, daro didžiausią poveikį parlamentaro, kaip informacijos vartotojo, elgsenai. Remiantis Simonu (2003), kiekvienoje organizacijoje

individo elgsena pirmiausia yra lemiamą jo individualių savybių (Simon, 2003), todėl siekiama iširti, kaip parlamentaro individualios charakteristikos (demografiniai ir sociopolitiniai veiksniai) lemia jo informacinę elgseną. Įstatymų leidėjo, kaip informacijos vartotojo, elgsena, manytina, yra veikiamą organizacinių veiksmų, tokių kaip informacijos sklaida, aprūpinimas informacija ir jos prieinamumas parlamento organizacijoje, taip pat parlamentaro atliekamo vaidmens (pavyzdžiui, užimamos pareigos ir pozicijos komitete, frakcijoje, partijoje). Sprendimų priėmimas laikytinas viena iš svarbiausių veiklų parlamentinės veiklos kontekste, todėl jis yra išskiriamas kaip dar vienas konteksto veiksnys, kuris, manoma, lemia parlamentaro informacinės elgsenos ypatumus (pavyzdžiui, formuoja poreikį ieškoti informacijos, nulemia, kokia informacija ir kaip yra naudojama). Kaip minėti veiksniai veikia politikų informacinę elgseną išsamiau tyrinėta nebuvo, ir tai lemia šio tyrimo problematiką.

Parlamentas yra politinė institucija ir pasitelkiamas politinis sprendimų priėmimo požiūris atskleidžia dar vieną šios disertacijos problemiško aspekto. Idealiu požiūriu pagrindinis politikų tikslas yra priimti sprendimus remiantis išsamia, nešališka, teisinga ir neribota informacija (Stone, 2004), tačiau politinis sprendimų priėmimo pobūdis lemia, kad sprendimų priėmėjai informacijos linkę ieškoti selektyviai, naudojami tam tikrais informacijos šaltiniais ir teikia jiems pirmenybę, yra linkę vertinti ir naudoti informaciją, atitinkančią jų požiūrį ar poziciją, ir ignoruoja tą informaciją, kuri jų nuomonei prieštarauja. Tokiomis aplinkybėmis informacija tampa ne racionalių sprendimo pagrindu, o simboliu įrankiu siekiant įtikinti politinio proceso dalyvius ir stebėtojus iš šalies, kad sprendimai priimami tinkamai ir jie yra teisingi (Meyer, Rowan, 1977; Feldman, March, 1981).

Disertacinio tyrimo objektas. Parlamento nario informacinė elgsena ir ją lemiantys veiksniai.

Disertacinio tyrimo tikslas – iširti Lietuvos Respublikos Seimo narių informacinės elgsenos ypatumus priimant sprendimus ir nustatyti jų elgseną lemiančius veiksmus. Siekiant užsibrėžto tikslo iškelti šie **tyrimo uždaviniai**:

1. išanalizavus teorines informacinės elgsenos tyrimų tradicijas, apibrėžus informacinės elgsenos ir konteksto sampratas, nustatyti esminius

parlamentarų informacinę elgseną lemiančius veiksnius ir sukonstruoti struktūrinį modelį, apimančią pagrindinius parlamentarų informacinės elgsenos komponentus ir jai įtaką darančius veiksnius;

2. atlikti tyrimą ir nustatyti Lietuvos Respublikos Seimo narių elgsenos ypatumus ieškant informacijos ir naudojant ją sprendimų priėmimo kontekste;
3. iširti, kaip individualūs ir organizaciniai veiksniai lemia parlamentaro, kaip informacijos vartotojo, elgseną.

Šiame tyrime ypatingas dėmesys skiriamas išanalizuoti, kaip parlamentarai naudojami vidiniais parlamente esančiais informacijos šaltiniais, kaip jie vertina sklaidžiamą informaciją ir ją naudoja. Tai yra būtina siekiant gerinti ir efektyvinti informacijos sklaidą parlamento organizacijoje ir įgyvendinti tinkamą parlamentarų informacinį aprūpinimą. Remiantis tyrimo rezultatais bandoma pateikti rekomendacijas, kaip esamą informacinį aprūpinimą būtų galima tobulinti ir sėkmingiau pritaikyti politikų reikmėms.

Ginamieji teiginiai

1. Parlamento nario informacinė elgsena yra veikiama darbo aplinkos: vykdomos veiklos, priimamų sprendimų pobūdžio, atliekamo vaidmens parlamente, parlamento, kaip organizacijos, vykdomos informacijos sklaidos, aprūpinimo informacija, sudarytų galimybių gauti informaciją.
2. Sprendimų priėmimas yra pagrindinė parlamentaro veikla, kuri dažniausiai formuoja įstatymų leidėjų informacijos poreikius, o priimamo sprendimo svarbos suvokimas nulemia, kiek pastangų ir laiko politikai skiria išsamiai ir giliai informacijos ieškai ir analizei. Sprendimų priėmimo kontekste parlamentarams būdinga informacinė elgsena, kai siekiama gauti informaciją įdedant kuo mažiau pastangų: teikiama pirmenybė tiems šaltiniams, kurie yra lengviau prieinami ir greičiau suteikia informaciją, pasirenkami tie informacijos šaltiniai, kurie yra žinomi, o ne ieškoma naujų.

3. Informacinis aprūpinimas yra būtinas, kad Seimo nariai galėtų tinkamai ir veiksmingai atlikti parlamentaro funkcijas, užtikrintų įstatymų leidėjų informacinį nepriklausomumą nuo kitų politinio proceso dalyvių ir kokybiškesnį sprendimų priėmimą. Informacinio aprūpinimo Seime tobulinimas turėtų būti siejamas su informacijos analizės funkcijų stiprinimu (taip pat ir parlamentinės bibliotekos, kaip analitinės informacijos rengėjos, potencialo didinimu), informacijos pateikimu laiku, veiksmingesniu aprūpinimu informacija priimant įstatymus skubos ir ypatingos skubos tvarka bei sprendžiant nacionalinės reikšmės problemas, teikiamos informacijos kokybės gerinimu, parlamentarų ir jų personalo, kaip informacijos vartotojų, gebėjimų ugdymu.
4. Parlamentaro, kaip informacijos vartotojo, elgsena yra veikiama demografinių ir sociopolitinių veiksnių – lyties, amžiaus, išsilavinimo, parlamentinio darbo patirties, politinės pozicijos, rinkimų apygardos.

Tyrimo teorinis pagrindimas, metodologija ir metodai. Teorinėje darbo dalyje, naudojant mokslinės analizės, sintezės ir apibendrinimo metodus, analizuojama informacinės elgsenos samprata, konteksto reikšmė informacijos vartotojo elgsenai, išskiriami ir pagrindžiami pagrindiniai parlamentarų informacinę elgseną lemiantys konteksto veiksniai. Informacinė elgsena disertacijoje traktuojama kaip reiškinyss, apimantis parlamentarų informacinius poreikius, informacijos iešką (tiesiogiai ar per tarpininkus) įvairiuose informacijos šaltiniuose ir jos panaudojimą. Informacinė elgsena suvokiama kaip aktyvi (tikslinga ir sąmoninga informacijos ieška) ir pasyvi (informacijos gavimas nededant pastangų, tikslingai neieškant) individo veikla. Parlamentaro informacinė elgsena yra tyrinėjama konkrečiame kontekste – darbo aplinkoje – ir yra veikiama konkrečių iš darbo aplinkos kylančių veiksnių. Pagrindiniai veiksniai išskiriami pritaikant Taylora (1991) konteksto modelį.

Tiriant parlamentarų informacinę elgseną taikoma metodų trianguliacija (Silverman, 2007; Bryman, 2008), kuri leidžia giliau ir išsamiau pažinti informacijos vartotojo elgseną (Stokes, Urquhart, 2013), formuluoti labiau pagrįstas ir argumentuotas išvadas. Kiekybinis tyrimas naudotas siekiant atskleisti bendrąsias parlamento narių informacinės elgsenos tendencijas, susijusias su įstatymų leidėjų informaciniais

poreikiais parlamentinės veiklos kontekste, informacijos šaltinių naudojimu, informacijos sklaidos ir informacinio aprūpinimo parlamente vertinimu bei pasitenkinimu gaunama informacija. Kiekybinio tyrimo duomenų rinkimo metodas – anketavimas. Apklaustas didelis respondentų skaičius (n=108) leidžia pateikti patikimus ir reprezentatyvius apibendrinimus. Anketiniu būdu surinkti duomenys apdoroti pasitelkus statistinį socialinių mokslų paketą SPSS. Duomenų analizei naudoti aprašomosios statistikos metodai, koreliacinė analizė.

Kokybinis tyrimas orientuotas į parlamentarų informacinės elgsenos ypatumų atskleidimą realiose sprendimų priėmimo situacijose. Kokybinis tyrimas atliktas siekiant atskleisti tam tikrus kiekybiniais metodais sunkiau ištiriamus informacinės elgsenos aspektus (pavyzdžiui, informacijos vertinimas ir naudojimas priimant sprendimus). Kokybinio tyrimo metu duomenys rinkti taikant pusiau struktūrinį individualų interviu. Apklausta 19 parlamentarų (n=19). Duomenys analizuoti naudojant kokybinės turinio analizės (angl. *content analysis*) metodą.

Mokslinis darbo naujumas ir praktinis reikšmingumas. Temos ištirtumo analizė rodo, kad parlamentarų informacinė elgsena nėra išsamiai ištirta, tyrinėti tik pavieniai jos aspektai. Lietuvoje matyti tik pirmieji bandymai atlikti mokslinius tyrinėjimus šioje srityje. Darbo mokslinį naujumą ir teorinį reikšmingumą lemia tai, kad parlamentarų informacinė elgsena tyrinėjama atsižvelgiant į kontekstą ir konteksto veiksnius. Remiantis susisteminta teorine medžiaga atskleisti parlamentarų informacinės elgsenos ypatumai, išskirti ir pagrįsti pagrindiniai konteksto veiksniai, kurie, manytina, labiausiai veikia įstatymų leidėjų, kaip informacijos vartotojų, elgseną. Konstruojama teoriškai pagrįsta tyrimo metodologija, o tyrimo rezultatai, gauti naudojant kiekybinius ir kokybinius metodus, leidžia atskleisti visuminį parlamentarų informacinės elgsenos vaizdą parlamentinės veiklos kontekste.

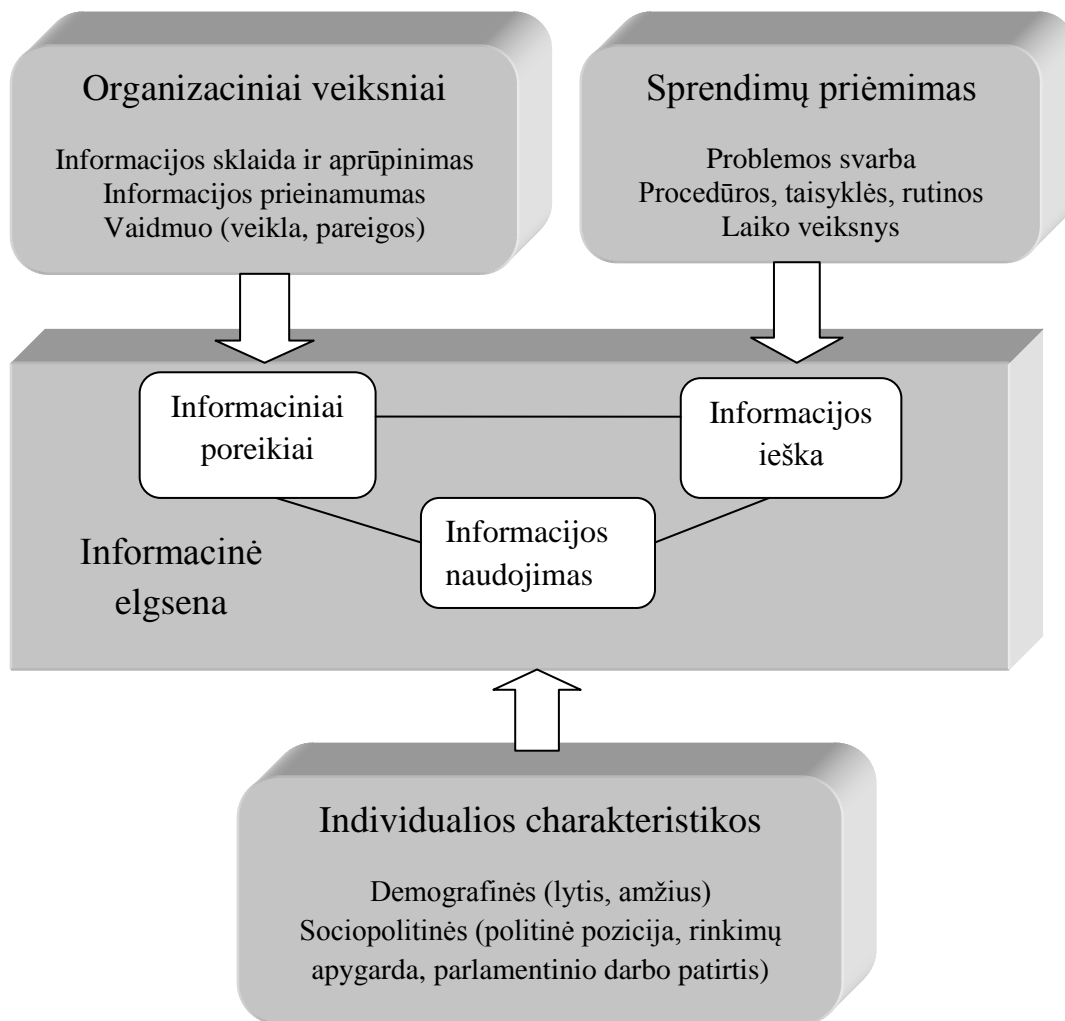
Kai kurie mokslininkai (Urquart, 2011) atkreipia dėmesį į nedidelį informacinės elgsenos tyrimų pritaikomumą tobulinant informacines paslaugas ir į tai, kad informacinio aprūpinimo srityje priimamus sprendimus retai kada bandoma grįsti mokslinių tyrimų rezultatais. Sukaupta išsami kiekybinė ir kokybinė disertacinio tyrimo medžiaga gali būti naudinga tobulinant ir efektyvinant sprendimų priėmimo proceso ir bendrai parlamentinės veiklos informacinį aprūpinimą. Disertacijos empirinio tyrimo rezultatai ir apibendrinimai gali būti naudingi atliekant mokslinius tyrimus ateityje.

Disertacijos struktūra. Disertaciją sudaro trys pagrindinės dalis. Pirmojoje dalyje „Informacinės elgsenos samprata ir teorinės tyrimų tradicijos“ analizuojama informacinės elgsenos samprata, apibrėžiami parlamentarų informacinės elgsenos ypatumai. Atlikta skirtingų informacinės elgsenos modelių analizė, siekiant nustatyti pagrindinius informacinės elgsenos komponentus ir informacijos vartotojų elgseną lemiančius veiksniai.

Antrojoje dalyje „Parlamentarų informacinė elgsena: kontekstas ir veiksniai“ apibrėžiama konteksto sąvoka ir pagrindiniai iš jo kylantys veiksniai, kuriuos, manytina, tikslingiausia tirti kaip labiausiai veikiančius ir lemiančius parlamentarų, kaip informacijos vartotojų, elgseną. Išsamiai analizuojamas Taylora (1991) konteksto modelis ir jo taikymas politikų informacinei elgsenai tirti. Ypatingas dėmesys skiriamas sprendimo priėmimo, kaip vieno iš svarbiausių parlamentarų informacinę elgseną lemiančių veiksnių, teorinių požiūrių ir modelių analizei.

Trečiojoje dalyje „Lietuvos Respublikos parlamento narių informacinė elgsena ir ją lemiantys veiksniai: tyrimas“ pristatomi pagrindiniai empirinio tyrimo metodai, pateikiama detali informacija apie tyrimo eigą, duomenų rinkimo bei analizės metodus, pateikiami kiekybinio ir kokybinio tyrimų rezultatai, jie aptariami ir interpretuojami. Taip pat pristatomas tyrimo kontekstas, kuriame apžvelgiama Lietuvos Respublikos Seimo veikla, organizacija informacijos sklaidos ir parlamentarų informacinio aprūpinimo požiūriu bei sprendimų priėmimas parlamento institucijoje.

Svarbiausi rezultatai. Atlikus teorinės literatūros analizę buvo išskirtos trys pagrindinės veiksnių grupės, kurios, manytina, veikia parlamentarų, kaip informacijos vartotojų, elgseną – individualios charakteristikos, organizaciniai veiksniai ir sprendimų priėmimas. Atliktas tyrimas atskleidė, kokie konkretūs veiksniai ir kaip lemia nacionalinio parlamento – Seimo – narių, kaip informacijos vartotojų, elgseną (1 pav.).

1 pav. Seimo narių informacinę elgseną lemiantys veiksniai (parengta remiantis Taylor, 1991; Choo, 2006; Wilson, 1999)

Organizaciniai veiksniai. Parlamentaro vykdoma veikla, apimanti įstatymų leidybą, parlamentinę kontrolę ir atstovavimą, formuoja politikų informacinius poreikius ir lemia jų įvairovę. Parlamentarų apklausa rodo, kad politikams informacija dažniausiai reikalinga teisėkūros procese ir vykdant parlamentinę kontrolę, rečiau informacijos poreikis iškyla darbui su rinkėjais. Tyrimas atskleidė, kad parlamentarai vidiniais informacijos šaltiniais, pavyzdžiui, komitetais, Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamentu, asmeniniais padėjėjais / patarėjais linkę naudotis labiau nei išoriniais, pirmenybę teikdami vidiniams neformaliesiems informacijos šaltiniams, pavyzdžiui, frakcijos / partijos kolegoms. Šiuo požiūriu atliktas tyrimas atskleidžia panašias

tendencijas, kaip ir kitose šalyse atlikti parlamentarų informacinės elgsenos tyrimai (Marcella, Carcary, Baxter, 1999; Shailendra, Prakash, 2008; Thapisa, 1996). Politikai linkę naudoti neformaliai tiesiogiai komunikuojant su informacijos šaltiniais gaunamą informaciją, nes tokiu būdu gaunama apibendrinta informacija, taip pat, tikima, kad iš pirmųjų lūpų gauta informacija yra tikslesnė ir mažiau iškraipoma. Politikai vidinius – tiek formaliuosius, tiek neformaliuosius – informacijos šaltinius suvokia kaip patikimesnius ir kokybiškesnius. Tyrimas atskleidė, kad parlamentinio darbo ypatumai, tokie kaip didelis priimamų įstatymų skaičius ir laiko trūkumas, sukelia tam tikrų informacinio aprūpinimo problemų. Parlamentarų požiūriu, informacinis aprūpinimas parlamente yra nepakankamas, ypač priimant įstatymus skubos ar ypatingos skubos tvarka. Empirinis tyrimas atskleidė, kad gauti reikalingą analitinio pobūdžio informaciją iš Parlamentinių tyrimų departamento, politikų nuomone, užtrunka per ilgai. Tai yra vienas iš esminių trūkumų, kuris neleidžia politikams efektyviai, veiksmingai ir pakankamai pa(si)naudoti parlamentiniais tyrimais ir analize priimant sprendimus. Kaip rodo tyrimas, politikams, kaip informacijos vartotojams, labai svarbus informacijos prieinamumas, tai yra kuo informacija ir informacijos šaltiniai yra suvokiami kaip prieinamesni, tuo didesnė tikimybė, kad politikai jais naudosis. Tai ypač svarbu įvertinti vykdant politikų informacinį aprūpinimą. Kitas svarbus veiksnys – informacijos aktualumas. Tyrimas atskleidė, kad ne visa teikiama informacija yra vienodai reikalinga ir aktuali parlamentarams, kaip įstatymų leidėjams ir sprendimų priėmėjams. Seimo nariai akcentavo, kad tiesiogiai jų darbui naudingiausios yra Parlamentinių tyrimų departamento rengiamos analitinės apžvalgos ir tyrimai. Parlamento nariai teigiamai vertino šių darbų aktualumą, patikimumą, nešališkumą, tikslumą, tačiau kritikavo dėl to, kad tam tikrais atvejais pateikiama informacija būna pernelyg plati, neapibendrinta, detali ir perdėm akademiška. Kita vertus, pasitaiko atvejų, kad parlamentarus pasiekia nepakankamai išsamiai ir nevisapusiškai parengti analitiniai darbai.

Tyrimas atskleidė, kad egzistuoja proaktyvaus informacinio aprūpinimo parlamente poreikis. Pasak parlamentarų, už informacinį aprūpinimą atsakingos parlamento struktūros turėtų stebėti teisėkūros procesą ir daugiau savo iniciatyva teikti informacijos, susijusios su parlamente svarstomais ir priimamais sprendimais, ypač kai sprendimai susiję su strateginiais klausimais. Seimo nariai atkreipė dėmesį, kad tam

tikrais atvejais priimant strategiškai svarbius sprendimus, pavyzdžiui, susijusius su energetika, trūksta informacijos iš nepriklausomų, nesuinteresuotų informacijos šaltinių. Nors kai kurie politikai (dažniau priklausantys opozicijai) akcentavo, kad reikalingą informaciją kartais yra sunkiau gauti, pavyzdžiui, iš vykdomosios valdžios institucijų, vis dėlto dauguma politikų pažymi, kad prieiga prie informacijos nėra ribojama. Tačiau tyrimas rodo, kad egzistuoja problema dėl gaunamos informacijos kokybės. Ši problema dažniausiai siejama su informacija, kurią parlamentarams kartu su įstatymų projektais pateikia jų rengėjai – vykdomosios valdžios atstovai ar patys parlamentarai. Seimo nariai skundžiasi, kad informacija būna pernelyg „techniška“, nesuprantama, neišsami, vienpusiška, o tam tikrais atvejais ir dviprasmiška. Kaip rodo tyrimas, pasitaiko atvejų, kai neatskleidžiami tikrieji siūlomų pataisų motyvai ir nutylimos nepageidaujamos alternatyvos, pateikiami tik tie sprendimo padariniai ir pasekmės, kurie palankūs įstatymų rengėjams.

Tyrimas atskleidė, kad egzistuoja žinomumo apie informacinį aprūpinimą⁵ problema. Šis tyrimas patvirtino kitose šalyse pastebėtas tendencijas, kad parlamentarų naudojimas parlamentinių bibliotekų ar informacinių centrų paslaugomis yra gana menkas, jų paslaugos neatitinka politikų informacinių poreikių arba politikai per mažai apie tokias paslaugas žino, todėl ir nemato poreikio jomis naudotis (Serema, 1999; Marcella, Baxter, Davies, 2007; Mansour, Alkhurainej, 2011).

Sprendimų priėmimas. Kokybinis tyrimas atskleidė, kad didžioji dalis apklaustų politikų informaciją traktuoja kaip „svarbiausią“, „esminį“, „besąlygišką“ sprendimų priėmimo komponentą ir tai patvirtina kitose šalyse pastebėtas tendencijas (Marcella, Baxter, Davies, 2007). Tačiau toks informacijos vertinimas ir suvokimas daugiau vyrauja abstrakčiame idėjiniame lygmenyje, o realiose sprendimų priėmimo situacijose atsiskleidžia kiti informacijos vaidmens, reikšmės ir jos naudojimo ypatumai.

Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad informacijos vartotojams būdinga ir pasyvi, ir aktyvi informacinė elgsena. Tai būdinga ir parlamentarų informacinei elgsenai. Aktyvi informacinė elgsena – tai tikslinė informacijos ieška,

⁵ Šiuo atveju kalbama apie dvi pagrindines už parlamentarų aprūpinimą informacija atsakingas struktūras – Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamentą ir parlamentinės bibliotekos funkcijas vykdančią Nacionalinę Martyno Mažvydo biblioteką.

parlamentaro atliekama asmeniškai ar per tarpininkus, pavyzdžiui, asmeninius padėjėjus ir / ar patarėjus, frakcijai ir / ar partijai talkinantį personalą ir kt. Pasyvi informacinė elgsena siejama su parlamentarų gaunama informacija jos nesikreipiant, tikslingai neieškant ir nededant jokių pastangų, pavyzdžiui, rutiniškai politikams kartu su įstatymų projektais teikiama informacija.

Dėl didelio priimamų įstatymų kiekio ir laiko trūkumo parlamentarai teigia neturintys nei laiko, nei energijos įsigilinti į visus priimamus sprendimus ir su jais susijusią informaciją. Tyrimo duomenys patvirtino teorines prielaidas (Krikelas, 1983; Wilson, 1997), kad informacijos vartotojo elgsena priklauso nuo sprendžiamos problemos svarbos suvokimo. Remiantis tyrimo duomenimis, Seimo nariai linkę įsigilinti į problemą, skirti daugiau laiko ir pastangų išsamesnei ir gilesnei informacijos paieškai, gautos informacijos analizei, jeigu priimamas sprendimas, politiko suvokimu, yra svarbus. Svarbumas politikų siejamas su „rezonansiškumu“ ir „karštumu“, visuomenės susidomėjimu, žiniasklaidos dėmesiu, interesų grupių reakcija. Politikai aktyviau ir giliau ieško informacijos ir ją analizuoja, jeigu sprendimas yra kontroversiškas ir prieštaringai vertinamas. Politikai motyvuoti ieškoti informacijos ir gilintis į ją, jeigu priimamas sprendimas yra aktualus ir paliečia didelę visuomenės dalį, pavyzdžiui, yra susijęs su švietimu, mokesčiais. Politikai linkę aktyviau ieškoti informacijos, kai priimamas sprendimas toje srityje, kurioje jie turi sukaupę žinių ir ją išmano. Parlamentaro veikla – jo užimamos pareigos ir pozicija frakcijoje ir / ar partijoje, parlamento struktūroje, taip pat specializacija – irgi lemia, ar jis skirs daugiau pastangų ir laiko informacijai, susijusiai su sprendimu, analizuoti, ieškoti naujos ir / ar papildomos informacijos.

Kai priimami sprendimai susiję su „rutininiais“, „techniniais“, neesminiais įstatymų projektais ir jų pakeitimais ir nesusiduriama su problemine situacija, parlamentarams būdinga neišsami informacijos paieška ir jie priima sprendimus taikydami „trumpiausio kelio“, kaip ją apibūdino Kingdonas (1989), strategiją. Tokiais atvejais informacijos neieškoma arba ieškoma minimaliai, dažniausiai naudojantis tais informacijos šaltiniais, kurie yra lengviau ir greičiau prieinami, pavyzdžiui, frakcijos (partijos) kolegos, apsiribojama ir pasitenkinama rutiniškai gaunama ir skleidžiama informacija. Sprendimai priimami taikant tam tikras supaprastinimo strategijas,

pavyzdžiui, remiamasi ankstesne patirtimi balsuojant. Šiuo aspektu atlikto empirinio tyrimo rezultatai iš esmės sutampa su kitų mokslininkų atliktais įstatymų leidėjų informacijos ieškos ir elgsenos balsuojant tyrimų rezultatais (Kingdon, 1989; Zadoorian, 2004).

Parlamentarus pasiekia dideli informacijos kiekiai, kurie kelia informacijos pertekliaus problemą. Susidurdami su informacijos pertekliaus problema parlamentarai dalį informacijos tiesiog ignoruoja, o priimdami sprendimus linkę selektyviai atsirinkti ir teikti pirmenybę tam tikriems informacijos šaltiniams, nors vienareikšmiškai apibendrinti, kad vieni informacijos šaltiniai daro didesnę įtaką politikams nei kiti, remiantis vien atlikto tyrimu, nebūtų galima. Akivaizdu, kad skirtingose situacijose svarbūs ir lemiami gali būti skirtingi informacijos šaltiniai. Tačiau tyrimas atskleidė tam tikras šaltinių charakteristikas, kurios nulemia preferencijas vienu ar kitu šaltinių atžvilgiu ir jų naudojimą. Tyrimas rodo, kad vienas iš esminių veiksnių, nulemiančių informacijos šaltinio naudojimą politiniuose sprendimuose, yra pasitikėjimas. Pasitikėjimas frakcijos / partijos kolega, kaip informacijos šaltiniu, dažniausiai grindžiamas jo patikimumu, kompetencija, tarpasmeniniais santykiais ir ryšiais, ideologiniu artimumu. Tyrimas atskleidė, kad pasitikėjimas gali būti siejamas su patirtimi, tai yra kuo daugiau patirties sukaupęs politikas, tuo labiau juo linkstama pasitikėti. Pastebėtina, kad pasitikėjimą sieti su patirtimi linkę mažiau parlamentinio darbo patirties turintys politikai. Galima daryti prielaidą, kad jie labiau linkę pasitikėti labiau patyrusiais kolegomis ne tik dėl to, kad turi sukaupę mažiau politinės patirties, bet ir dėl to, kad žino ir turi mažiau informacijos šaltinių, neturėjo pakankamai laiko ir galimybių įsitikinti kitų šaltinių patikimumu.

Šis tyrimas patvirtina anksčiau pastebėtas tendencijas (Svenson, Edland, 1989; Mooney, 1991), kad kuo mažiau laiko turima sprendimui priimti, tuo mažesniu informacijos šaltinių kiekiu apsiribojama, ir atvirkščiai – kuo daugiau laiko skiriama sprendimui priimti, tuo daugiau informacijos šaltinių sprendimų priėmėjai linkę naudoti.

Tyrimas atskleidė, kad parlamentarai linkę naudoti informaciją, kuri atitinka tam tikrus lūkesčius ir reikalavimus. Parlamentarai pageidauja, kad informacija būtų glausta, koncentruota ir pateikiamas tinkamas duomenų kiekis. Jeigu informacijos per

daug, politikai ją linkę ignoruoti ir atmesti, nors tai potencialiai galbūt galėtų būti naudinga informacija. Apklaustieji Seimo nariai pabrėžė, kad priimant sprendimus labai svarbu informacijos prieinamumas ir jos gavimas laiku. Vienas iš svarbiausių informacijai, kaip ir informacijos šaltiniui, keliamų reikalavimų – patikimumas. Parlamentarai linkę naudoti tą informaciją, kurią gauna iš žinomo ir artimo šaltinio (pavyzdžiui, pažįstamų, kolegų iš buvusios darbovietės), informaciją, kurią gauna iš autoritetingo ir geros reputacijos šaltinio.

Parlamente priimamiems sprendimas būdingas politinis pobūdis, o tai nulemia ir tam tikrus parlamentaro, kaip informacijos vartotojo, elgsenos ypatumus. Informacija politikoje naudojama ne tik problemai suprasti ir išsiaiškinti, sprendimo pasekmėms numatyti ir įvertinti, tačiau taip pat įtikinti, nuomonei ar pozicijai patvirtinti, politinių oponentų argumentams paneigti. Tai rodo šališką ir subjektyvų informacijos vertinimą bei naudojimą. Ir nors politikai linkę save pateikti kaip nepriklausomus ir savarankiškus politinius veikėjus („*aš niekada nebalsavau prieš savo sąžinę*“), tačiau politinėms grupėms priklausantys parlamentarai nėra visiškai savarankiški, jie atstovauja tam tikras ideologines pozicijas, laikosi politinės grupės, kuriai priklauso, linijos, paklūsta partinės drausmės taisyklėms. Tai nulemia jų elgseną renkantis informacijos šaltinius, gali lemti poreikį ir motyvaciją ieškoti informacijos.

Individualios charakteristikos. Remiantis Tayloru (1991), kiekvieno informacijos vartotojo elgsena yra veikiama jo individualių charakteristikų. Buvo remiamasi prielaida, kad parlamentarų lytis, amžius, išsilavinimas, politinė pozicija (opozicija / pozicija), rinkimų apygarda (daugiamandatė / vienmandatė) ir parlamentinio darbo patirtis gali lemti skirtingą informacinę elgseną. Atlikus statistinę kiekybinio tyrimo duomenų analizę statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tik keliais atvejais. Nustatyti nedideli ir silpni, bet statistiškai reikšmingi skirtumai tarp parlamentarų amžiaus, lyties, politinės pozicijos, rinkimų apygardos, parlamentinio darbo patirties⁶ ir tam tikrų informacinės elgsenos ypatumų, susijusių su informaciniais poreikiais parlamentinės veiklos kontekste, informacijos šaltinių naudojimo dažnumu ir gaunamos informacijos vertinimu, leidžia stebėti tam tikras tendencijas.

⁶Išsilavinimo veiksnys nebuvo įtrauktas į analizę, nes beveik visi parlamentarai turi aukštąjį išsilavinimą, todėl statistinės išvados šiuo atveju negalimos.

Remiantis tyrimo duomenimis pastebima tendencija, kad moterys parlamentarės dažniau susiduria su poreikiu ieškoti ir gauti informaciją rengiantis diskusijoms plenariniuose posėdžiuose. Moterims taip pat dažniau reikia informacijos apie švietimą ir mokslą. Tyrimas atskleidė tam tikrus silpnus, bet statistiškai reikšmingus skirtumus tarp moterų ir vyrų naudojimosi informacijos šaltiniais dažnumo. Moterys dažniau linkusios naudotis parlamentine biblioteka ir kitomis bibliotekomis, internetu bei duomenų bazėmis. Taip pat jos labiau nei vyrai linkusios teigiamai vertinti informaciją, gaunamą iš frakcijos / partijos kolegų ir Seimo komitetų.

Atliktas tyrimas atskleidė nedidelį, bet statistiškai reikšmingą skirtumą tarp parlamentarų amžiaus ir informacinės elgsenos ypatumų. Parlamentine biblioteka, kaip informacijos šaltiniu, dažniau linkę naudotis vyresni parlamentarai. Vyresnius politikus labiau tenkina informacija, gaunama iš Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento, parlamentinės bibliotekos funkcijas atliekančios Nacionalinės bibliotekos, mokslo institucijų bei rinkėjų.

Tyrimo duomenys atskleidė, kad parlamentinio darbo patirtis lemia skirtumus tarp parlamentarų informacinių poreikių ir naudojamų informacijos šaltinių. Rezultatai rodo, kad daugiau nei vieną kadenciją parlamente esantys politikai linkę rečiau naudotis asmeniniais patarėjais / padėjėjais, kaip informacijos šaltiniu, ir juos mažiau tenkina informacija, gaunama iš frakcijos / partijos kolegų.

Analizuojant informacinės elgsenos ypatumus pagal parlamentarų politinę poziciją (pozicija ir opozicija) nustatyta, jog opozicijoje esantys parlamentarai linkę dažniau naudotis frakcijos / partijos kolegomis kaip informacijos šaltiniais, tačiau rečiau naudojami tokiais informacijos šaltiniais kaip vykdomosios valdžios atstovai, valstybinių institucijų tarnautojai, parlamentine ir kitomis bibliotekomis. Tyrimo duomenys rodo, kad daugiamandatėse apygardose išrinkti kandidatai dažniau susiduria su poreikiu gauti informaciją darbui komitetuose ir rečiau – darbui su rinkėjais. Pagal sąrašą išrinkti politikai dažniau linkę naudotis tokiais informacijos šaltiniais kaip Europos institucijų oficialūs dokumentai bei parlamentinė biblioteka, juos taip pat labiau tenkina informacija, kurią gauna iš minėtų informacijos šaltinių.

Išvados ir rekomendacijos

1. Konstitucijoje įtvirtinus išskirtinę parlamento narių galią ir autoritetą priimant reikšmingiausius valstybei ir jos žmonėms sprendimus ir įstatymų leidėjams turint ypatingą statusą (kaip Tautos atstovai savo priimamais įstatymais ir kitais sprendimais jie įprasmina Tautos valią), politikų – vienu svarbiausių politinio proceso dalyvių ir sprendimų priėmėjų – informacinės elgsenos pažinimas yra itin svarbus ir reikšmingas, nes informacija yra neatsiejama nuo politinių sprendimų ir yra pamatinė jų dalis. Šios elgsenos pažinimą autorė įvardija kaip prioritetinį šiuolaikinės visuomenės ir valstybės komunikacijai suvokti. Nors politikoje susiduria skirtingi tikslai ir interesai, o sprendimai nuolat lydimi vertybinių prieštaravimų, nepaneigtina tai, kad politikos veiksmingumas ir sėkmė priklauso nuo to, ar parlamento nariai politiką formuoja ir sprendimus priima turėdami būtiniausia, tinkamą, teisingą, skirtingus argumentus atskleidžiančią informaciją, o politikų informacinio ap(si)rūpinimo kokybė veikia ir įstatymų leidžiamosios institucijos priimamų sprendimų kokybę.

Atlikus teorinės literatūros analizę nustatyta, kad informacijos vartotojo elgsena yra veikiamą aplinkos, kurioje informacijos vartotojas egzistuoja, ir iš tos aplinkos kylančių veiksnių. Parlamento nario, kaip informacijos vartotojo, elgsena yra veikiamą jo darbo aplinkos: ji formuoja įstatymų leidėjo informacinius poreikius, turi įtakos tam, kaip ir kur informacijos ieškoma, kokiais informacijos šaltiniais naudojama, kaip gaunama informacija vertinama ir panaudojama. Kita vertus, parlamentaro, kaip informacijos vartotojo, elgseną veikia ne tik darbo aplinka, bet ir tam tikros individualios savybės. Remiantis teorine literatūra išskirti trys pagrindiniai veiksniai – organizaciniai, sprendimų priėmimo ir individualūs, kurių poveikis parlamento narių informacinei elgsenai disertacijoje išsamiai ištirti. Atskleista, kokį vaidmenį, pačių parlamento narių suvokimu, informacija atlieka politiniuose procesuose, kokios informacijos politikams reikia įgyvendinant parlamentinę veiklą, kaip išsamiai politikai analizuoja ir gilinasi į informaciją priimdami sprendimus, kokiais informacijos šaltiniais naudojasi, kodėl ir kaip jie veikia sprendimus.

2. Tyrimas rodo, kad parlamento narių informacinius poreikius formuoja pagrindinės funkcijos ir veiklos – įstatymų leidyba, parlamentinė kontrolė ir atstovavimas. Dažniausiai informacijos poreikis kyla priimant sprendimus įstatymų leidyboje. Politinis sprendimų priėmimo pobūdis, būdingas parlamente priimamiems sprendimams, lemia tam tikrus parlamento narių, kaip informacijos vartotojų, elgsenos ypatumus. Tyrimas atskleidė, kad politikai informaciją traktuoja kaip „esminį“ sprendimo komponentą. Tokie apibūdinimai leidžia manyti, kad parlamento nariai informaciją suvokia kaip racionalų sprendimų pagrindą, kuris padeda priimti geresnius, teisingesnius, objektyvesnius sprendimus, suderinti politikų veiksmus su visuomenės interesais. Tačiau realios sprendimų priėmimo situacijos atskleidė, kad parlamentarai tik tam tikrais atvejais išsamiai įsigilina į priimamus sprendimus, visapusiškai ir giliai analizuoja informaciją, aktyviai ieško papildomos ir / ar naujos informacijos. Empirinis tyrimas patvirtino teorines prielaidas, kad informacijos vartotojo elgsena priklauso nuo sprendžiamos problemos reikšmingumo ir svarbos suvokimo. Parlamento nariai linkę skirti daugiau laiko ir pastangų informacijos ieškai ir gilesnei jos analizei, jeigu mano, kad sprendimas yra svarbus (sukelia visuomenės ar atskirų jos grupių susidomėjimą, sulaukia žiniasklaidos dėmesio, sukelia rezonansą, yra kontroversiškas ir prieštaringas) ir politikai susiduria su problemomis ar sunkumais jį priimdami. Kitas svarbus veiksnys, lemiantis parlamentaro informacinę elgseną ir motyvuojantis aktyviau ir giliau ieškoti informacijos priimant sprendimus – tai politiko pareigos bei specializacija. Kitais atvejais dėl laiko trūkumo ir sprendimų gausos sprendimų priėmėjams dažnai būdinga elgsena, kai tikslo siekiama įdedant kuo mažiau pastangų: politikai naudojami informacijos šaltiniams, kurie yra lengviau prieinami, suteikia informaciją greičiau ir tokią, kuri yra reikalinga sprendimo priėmimo metu; linkę rinktis ir tenkintis tais šaltiniais, kurie jau yra žinomi, ir neieškoti naujų; pasitenkina rutiniškai teikiama ir neįdedant pastangų gaunama informacija ir neieško daugiau ir / ar papildomos informacijos.

Politisnis sprendimų priėmimo pobūdis lemia selektyvų informacijos naudojimą, kai renkama informacija, atitinkanti tam tikrus politikų reikalavimus ir lūkesčius: yra glausta, koncentruota, pateikiamas tinkamas informacijos kiekis, ji

gaunama greitai ir laiku. Parlamento nariams svarbu, kad informacija būtų gaunama iš informacijos šaltinio, kuris, viena vertus, yra kompetentingas ir profesionalus, kita vertus – patikimas, žinomas ir ideologiškai artimas. Informacijos naudojimas politikoje dažnai yra šališkas ir nėra vertybiškai neutralus, nes politikams reikalinga informacija, kuri leidžia pagrįsti tam tikrą nuomonę ar poziciją, paneigti politinių oponentų argumentus, pateisinti ir „įteisinti“ priimtus sprendimus, kurie iš tiesų priimami remiantis politiniais motyvais.

3. Atliktas tyrimas atskleidė, kad parlamento nariai informaciją taip pat naudoja siekdami suprasti sprendžiamas problemas, numatyti politinio sprendimo pasekmes, ir tai liudija apie nešališkos ir neutralios informacijos poreikį. Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad parlamentarai, kurių sprendimai lemiamai veikia visos Tautos gyvenimą, turi būti aprūpinti išsamia ir objektyvia informacija, kad galėtų tinkamai vykdyti jiems pavestas funkcijas. Todėl tinkamas parlamentarų ap(si)rūpinimas informacija įgyja ypatingą reikšmę ir svarbą. Kaip atskleidė tyrimas, parlamentarai vidiniais informacijos šaltiniais (esančiais parlamente) linkę naudotis labiau nei išoriniais (už parlamento ribų). Iš vidinių informacijos šaltinių teikiamą informaciją parlamento nariai vertina palankiau, jie suvokiami kaip patikimesni bei pateikiantys svarbesnę ir aktualesnę informaciją nei išoriniai, tačiau priimdami sprendimus politikai dažnai tampa priklausomi būtent nuo išorinių informacijos šaltinių, tokių kaip vykdomoji valdžia ar interesų grupės, disponuojančiais gausesniais informaciniais, ekspertiniais ir analitiniais ištekliais. Parlamento narys, kaip sprendimų priėmėjas, turi turėti galimybę gauti ir būti aprūpintas informacija, kuri vertybiniu požiūriu būtų neutrali, apolitiška, subalansuota. Šiame kontekste ypatingą reikšmę ir svarbą įgyja paties parlamento, kaip politinės organizacijos, galimybės ir galios gauti būtiniausią informaciją ir ją aprūpinti parlamento narius. Svarbus vaidmuo aprūpinant politikus informacija tenka Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamentui ir parlamentinės bibliotekos funkcijas vykdančiai Nacionalinei bibliotekai. Kaip rodo tyrimas, tarp politikų informacinių poreikių ir informacinio aprūpinimo egzistuoja tam tikras atotrūkis, lemiantis, kad tikrieji politikų poreikiai ne visada ir ne laiku būna patenkinami. Nors prieiga prie informacijos parlamento nariams iš esmės nėra

ribojama (formaliai Seimo nariams suteiktos plačios galios gauti sprendimams priimti reikalingą informaciją), tyrimas atskleidė, kad apsisprendami, kaip balsuoti strateginiais klausimais, politikai gali neturėti pakankamai ir išsamios informacijos, todėl rizikuojama priimti netikslius ar neteisingus sprendimus.

Remiantis tyrimo duomenimis, galima pateikti tam tikras rekomendacijas, kurios leistų gerinti ir efektyvinti parlamento narių aprūpinimą informacija:

- Informacinis aprūpinimas turėtų būti orientuotas į parlamentaro tiesioginei veiklai būtiniausios informacijos rengimą. Kadangi priimant sprendimus parlamento nariams dažniausiai kyla analitinės informacijos poreikis, informacinis aprūpinimas turėtų būti orientuotas į informacijos analizę. Todėl ne tik Parlamentinių tyrimų departamento veikla turėtų būti labiau orientuota į aukštesnės pridėtinės vertės – analitinių darbų ir tyrimų – rengimą, bet ir stiprinamas parlamentinės bibliotekos, kaip analitinės informacijos šaltinio, potencialas. Kaip rodo tyrimas, parlamentinė biblioteka yra vienas iš rečiausiai politikų naudojamų informacijos šaltinių. Tačiau tai, kad politikams priimant sprendimus trūksta informacijos iš nesuinteresuotų ir nešališkų informacijos šaltinių, rodo būtinybę didinti parlamentinės bibliotekos, kaip ekspertinės ir analitinės informacijos rengėjos, potencialą.
- Stiprinti informacijos teikimą laiku. Tyrimas rodo, kad viena iš pagrindinių politikų įvardytų problemų – tai, kad individualiai užsakytų parlamentinių analitinių tyrimų reikia laukti ilgai, todėl kartais net ir strategiškai svarbiais klausimais politikai apsisprendžia, kaip balsuoti, neturėdami pakankamai, nešališkos ir subalansuotos informacijos.
- Efektyvesnę ir veiksmingesnę politikų aprūpinimą informacija galėtų padėti užtikrinti didesnė įstatymų leidybos stebėseną. Nors parlamentinėje veikloje neišvengiamas darbotvarkių kismas ir „spartinimas“ (daug sprendimų priimama skubos ar ypatingos skubos tvarka), turėtų būti vykdoma teisėkūros proceso stebėseną, o esmingiausiais (turinčiais nacionalinę reikšmę) klausimais informacijos analizė rengiama ir teikiama parlamentarams iš anksto.

- Turėtų būti sprendžiama informacijos kokybės problema. Tai aktualu, nes sprendimų priėmėjai susiduria su informacijos pertekliumi, o tai gali nulemti, kad netgi naudinga informacija, jeigu ji netinkamai pateikiama, gali būti ignoruojama. Tyrimas rodo, kad politikai linkę naudoti tik tinkamai parengtą informaciją – ji turi būti visapusiška, tačiau pateikiamas tinkamas kiekis, informacija turi būti glausta, apibendrinta, suprantama, o ne perdėm akademiška.
 - Turėtų būti kreipiamas nuolatinis dėmesys į parlamento narių (jų personalo), kaip informacijos vartotojų, gebėjimų ugdymą, esant poreikiui teikiamos individualios konsultacijos. Nors parlamentarai gana gerai vertina savo informacijos vadybos gebėjimus (kaip parodė kiekybinis tyrimas, maža dalis parlamentarų mano neturintys pakankamai gebėjimų naudotis elektroniniais informacijos ištekliais), tyrimo metu paaiškėjo, kad dažnai jų paieška internete apsiriboja vadinamuoju „googlinimu“, nes tai greitas informacijos radimo būdas, tačiau pastebėtina, kad internete rasta informacija kelia patikimumo problemų ir reikalauja kritiško įvertinimo.
 - Parlamentarų informacinio ap(si)rūpinimo kontekste svarbus yra parlamento nario asmeninio personalo (padėjėjų ir / ar patarėjų) vaidmuo bei jų informacijos vadybos gebėjimai, sudarytos galimybės šioms kompetencijoms formuotis ir ugdyti. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į parlamento narių išreikštą poreikį turėti daugiau padėjėjų, kurie užsiimtų informacijos vadyba ir aprūpintų politikus sprendimams reikalinga informacija.
4. Tyrimas atskleidė, kad parlamentarų, kaip informacijos vartotojų, elgsenos ypatumams tam tikros įtakos gali turėti individualios politikų charakteristikos. Kiekybinis tyrimas leido nustatyti silpnus, bet statistiškai reikšmingus skirtumus tarp tokių demografinių / sociopolitinių charakteristikų kaip lytis, amžius, politinė pozicija, rinkimų apygarda bei parlamentinio darbo patirtis ir tam tikrų parlamentarų informacinės elgsenos ypatumų, susijusių su informaciniais poreikiais parlamentinės veiklos kontekste, informacijos šaltinių naudojimu bei gaunamos informacijos vertinimu. Remiantis tyrimo duomenų analize galima pastebėti tam tikras tendencijas, kad preferencijos kai kurių informacijos šaltinių

atžvilgiu bei informaciniai poreikiai gali būti veikiami lyčių skirtumų. Galima daryti prielaidą, kad tai gali lemti moterų mažesnė parlamentinio darbo patirtis ir, pripažįstama, vis dar labiau ribotos galimybės politikoje. Vis dėlto šios prielaidos reikalauja išsamesnių ir kruopštesnių tyrimų, juo labiau kad lyčių lygybės ir galimybių politikoje klausimas vis dar yra aktualus ir svarbus moksliniu požiūriu. Galima pastebėti tendencijas, kad informacinės elgsenos ypatumai yra veikiami parlamentarų amžiaus ir politinio darbo patirties, ir tai gali būti siejama su tuo, kad vyresni ir daugiau patirties turintys politikai per patirtį yra įgiję kritiškesnį požiūrį į informaciją ir jos šaltinius. Politinė pozicija, kaip rodo tyrimas, gali lemti skirtingą kai kurių informacijos šaltinių vertinimą, pavyzdžiui, vykdomosios valdžios ir iš jos gaunamos informacijos. Pastebėta tendencija, kad rinkimų apygarda gali lemti tam tikrus informacinių poreikių skirtumus. Reikia atkreipti dėmesį, kad kiekybinių tyrimų, kuriuose būtų plačiau ir giliau analizuojama, kaip demografiniai ir sociopolitiniai veiksniai lemia parlamentarų informacinės elgsenos ypatumus, iš esmės nėra, ir šią disertaciją galima laikyti pirmuoju bandymu atlikti išsamią panašaus pobūdžio analizę. Todėl neabejotina, kad kai kurios autorės padarytos prielaidos ir išvalgos reikalauja papildomų tyrimų.

Rengiant disertaciją paskelbtos šios publikacijos recenzuojamuose leidiniuose:

2. VARNIENĖ-JANSSEN, Regina; VERNICKAITĖ, Aurelija. Parlamentarų informacinis aprūpinimas – demokratijos plėtros instrumentas. *Parlamento studijos*. 2010, Nr. 9, p. 31-50. ISSN 1648-9896
3. VERNICKAITĖ, Aurelija. Lietuvos Seimo narių informacijos poreikiai ir šaltiniai. *Parlamento studijos*. 2012, Nr. 13, p. 16-47. ISSN 1648-9896
4. VERNICKAITĖ, Aurelija. Parlamentarų informacinės elgsenos ypatumai: Lietuvos Respublikos Seimo narių atvejis. *Parlamento studijos*. 2014, Nr. 15, p. 66-97. ISSN 1648-9896

Rengiant disertaciją atlikti tyrimai buvo pristatyti doktorantų mokslinių konferencijų ir seminarų pranešimuose:

- VERNICKAITĖ, Aurelija. *Politicians, information and decision making: information behavior of the Lithuanian Members of the Parliament*. Seminaras “Methods and methodologies in Information studies”, Vilniaus universitetas, Vilnius, Lietuva, 2011 m. lapkričio 14–18 d.
- VERNICKAITĖ, Aurelija. *Informacijos naudojimas sprendimų priėmimo procese: teorinės ir empirinės išvalgos*. Socialinių mokslų doktorantų ir jaunųjų mokslininkų konferencija „Tarpdisciplininis diskursas socialiniuose moksluose – 3“, Kauno technologijos universitetas, Kaunas, Lietuva, 2011 m. spalio 21 d.

Informacija apie autorių

Aurelija Vernickaitė gimė 1981 m. balandžio 16 d. Ukmergės rajone (Lietuva). 1999 – 2003 m. studijavo Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete ir įgijo informacijos ir komunikacijos mokslų bakalauro diplomą. 2003–2005 metais studijavo Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute ir įgijo politikos mokslų magistro diplomą. Studijų metais buvo išvykusi studijuoti į Boraso universitetą (Švedija). Yra baigusi žurnalistikos profesines studijas Lietuvos žurnalistikos centre.

2004–2007 metais dirbo žurnale „Veidas“ ir dienraštyje „Verslo žinios“ žurnaliste. Nuo 2008 iki 2011 metų – naujienų reportere LNK Žinių tarnyboje. Nuo 2011 m. dirba lektore Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete. Žurnalistikos instituto studentams vedė *TV raiškos* ir *Studijų įvado* seminarus. Skaito kursą „TV žanrai ir kūryba“. Nuo 2014 m. rugpjūčio dirba Lietuvos banke Komunikacijos departamente.

El. paštas aurelija.vernickaite@kf.vu.lt